
MINERALOGY · EMERALD · AND · OTHER · BERYLS · CATALOG
OF · GEMS · & GEM · CUTTING
GEMSTONES · OF · NORTH · AMERICA · PROSPECTING · FOR · GEM
STONES · AND
MINERALS
EX LIBRIS
JOHN SINKANKAS

THESAVRI
GEMMARVM
ANTIQVARVM
ASTRIFERARVM
VOLVMEN I.

THESAVRVS
GEMMARVM
ANTIQVARVM
ASTRIFERARVM

QVAE E COMPLVRIBVS

DACTYLIOTHECIS SELECTAE

AEREIS TABVLIS CC. INSCVLPTAE

OBSERVATIONIBVS INLVSTRANTVR

ADIECTIS PARERGIS LX.

ATLANTE FARNESIANO

PROLEGOMENIS . DIATRIBIS III.

DISSERTATIONIBVS XV. ET INDICIBVS

FLORENTIAE . ANNO . IVBIL. CIϽ.IϽ.CC.L.

EX . OFFICINA . TYPOGR. ALBIZINIANA

PRAESIDVM . ADPROBATIONE

Jos. Zocchi inv. et incid.

EXCELLENTISSIMO

SAC. ROM. IMPERII COMITI

IOANNI LVCAE
PALLAVICINO

INCLVTO . PRVDENTI . MAGNANIMO

IMP. CAESARIS FRANCISCI P. F. AVG.

CONSILIARIO INTIMO

MARIAE THERESIAE ROM. IMPERAT.

REGINAE HVNGARIAE ET BOHEMIAE
etc. etc. etc.

HONORATO A CVBICVLO

ET A PENITIORIBVS CONSILIIS

SVPREMO AVSTRIACAE INSVBRIAE MODERATORI

ITALICI EXERCITVS ET ARMORVM

TERRA MARIQVE IMPERATORI STRENVISSIMO

REGIAE ARCIS IOVIAE MEDIOLAN. PRAEFECTO

REGIORVM VECTIGALIVM PRAESIDI SVMMO

SECVRITATIS QVIETIS TRANQVILLITATIS PVBLICAE

INSTAVRATORI . VINDICI . CVSTODI

VIGILANTISSIMO

LEGVM ET CONSTITVTIONVM MVNICIPALIVM

RESTITVTORI . EXIMIO . IVSTO . SAPIENTI

PVBLICO BONO FELICITER NATO

MENTIS SVAE MAGNITVDINE
REBVS DOMI FORISQVE
PRAECLARE GESTIS
SCIENTIAE MILITARIS PERITIA
POLITIORVM DISCIPLINARVM ADSIDVO STVDIO
IN OPTIMAS ARTES
ET LITTERATOS VIROS MVNIFICENTIA
TOTO ORBE COMMENDATISSIMO
FAVTORI SVO BENEFICENTISSIMO
THESAVRVM HVNC
GEMMARVM ASTRIFERARVM
ANTIQVARVM
IMMORTALI EIVS NOMINE ORNATVM
AVSPICIIS ET HONORIFICA ADPROBATIONE
DEPROMTVM
PERENNE OBSEQVII SVI
ET PER OMNE TEMPVS GRATI ANIMI
MONIMENTVM
A. L. M. D. D. D.
ANTONIVS FRANCISCVS GORIVS

COMES EXCELLENTISSIME

MAECENAS OPTIME

QVOD a DEO OPTIMO MAXIMO ſaepe precatus ſum, ut ſi antiquae eruditionis adparatu et copia praeclarum Opus haberem aliquando, ſumma cum dignitate et laude mihi contingeret dedicare INSIGNI VIRO, non ſolum antiqui generis ſplendore, nobilitate, amplitudine,

opu-

opulentia, gratia, rerumque geſtarum gloria praeſtantiſſimo; verum etiam optimarum litterarum amore, cultu, patrocinio, doctrina atque iudicio inter ceteros, qui maxime his laudibus florent, inſtructiſſimo; id nunc divino praeſidio feliciter me adſecutum intelligo. Tua ſiquidem ſingulari prorſus erga me humanitate, atque honorificentiſſima adprobatione, COMES SAPIENTISSIME, qui Belli ac Pacis artibus ornandis, tuendis inluſtrandiſque publico bono natus es, divino adnuente Numine, ingens hoc decus ſummumque beneficium ſum conſecutus, ut haec Volumina, quae GEMMARVM ANTIQVARVM ASTRIFERARVM THESAVRVM, & veteris Aſtronomiae perinſigne monimentum, ATLANTEM FARNESIANVM, eruditis PASSERIANIS obſervationibus locupletatum, complectuntur, immortali tuo Nomine ornata in publicum adparerent: cuius felicibus auſpiciis, atque ingenti ſplendore conluſtrata, a doctis hominibus non gratius tantum, ſed et auſpicatius, Muſis ipſis plaudentibus, quae in ſplendidiſſima Aula tua, non ad inanem pompam, ſed ad implendum ſuaviſſimis deliciis animum tuum plane regium ac divinum, veluti in domeſtica ſede verſantur, exciperentur. Quoties id mecum ipſe repeto, incredibili prorſus laetitia perfundor; ſed dum cogito, ac ſedula mente contemplor, PALLAVICINE AMPLISSIME, qualis quantuſque ſis, non ſolum DYNASTARVM HEROVMQVE nobiliſſimae atque a remotis uſque

tem-

temporibus generosissimae GENTIS TVAE incluta serie, et claritudine, sed omnium Virtutum ingentibus tuis meritis: ob eximiam exquisitamque tuam doctrinam ac scientiam; ob insignem rerum a Te praeclare gestarum gloriam, multis ac maximis exemplis toto orbe testatam; ob amplissimas dignitates, et munera, supremo cum imperio coniuncta, quae geris; tantae lucis ita obruor copia, ut scintillas aliquas vix ferre, ac sustinere valeam. Profecto nullius tantum est flumen ingenii, nulli dicendi aut scribendi tanta vis, tanta copia, quae non dicam exornare, sed enarrare egregia magni animi tui facta possit. Earum siquidem evolventi mihi gloriosa monimenta, a Scriptoribus magni nominis testata, atque aeternitati consignata, quibus non diuturno, sed brevi temporis intervallo, quod magnopere mirandum est, ingentem gloriam, summamque laudem, insignibus studiis, multis vitae periculis, plurimorum laborum, vigiliarumque pretio TIBI comparasti; in eam opinionem lubens me venire fateor, TE in eximia ac praecellenti rei militaris scientia ac peritia, veterum Heroum et Ducum aequasse gloriam, in multis etiam superasse: inter eos vero, qui hac tempestate florent, quampaucissimos pares habere: at in eloquentia, qua maxime polles, atque summos Proceres, ac doctos Homines TE adeuntes suavi admiratione atque iucunditate imples: in omnigena optimarum disciplinarum

eruditione; quibus luculenter excultus es: in munificentia erga optimas artes, in litteratos viros amore, paterno prorſus ac regio: in liberalitate, favore atque ope bonis honeſtiſque hominibus adſidue ferenda, longe, abſit verbo invidia, omnes plane antecellis. Quapropter ſi quis nunc a me petat, cui TE ſimillimum eſſe cenſeam; ultro lubenterque adſeram, TE cumulatiſſime exprimere, totumque nobis adhuc vivum referre ſummum illum Auſtriacorum Exercituum Imperatorem, Maieſtatis et Gloriae Romani Orbis Imperii maximum columen, aeternum decus, immortale praeſidium, EVGENIVM a Sabaudia PRINCIPEM; qui cum armorum gloria, tum litterarum patrocinio, & cultu fuit longe clariſſimus, atque omnium Sapientum aetatumque conſenſione eminentiſſimus. Ne tenuioribus teſtimoniis, Te, INCLVTE COMES, parum dignis, innitatur laus mea, ad auguſtum CAROLI VI. CAESARIS Glorioſiſſimi thronum adpello: qui quum eſſet verae ſolidaeque virtutis ac ſapientiae Scrutator, Iudex quoque et Aeſtimator ſagaciſſimus, ſtatimac intime novit acerrimum iudicium tuum, prudentiam mirabilem; in arduis difficillimiſque negotiis pertractandis egregiam tuam ſcientiam, ac dexteritatem; rerum uſum, mentem quarumlibet magnarum rerum mole capacem: poſtquam ſplendidiſſima apud eum legatione pro Ianuenſi Republica patria tua ſumma cum laude es perfunctus, minime

paſſus

passus est, ut a regio conspectu ac sinu suo clementissimo discederes; sed in Caesarea Aula primis honoribus, ac muneribus praeclarissimis honestatum Te detinuit, ac frequenter secretiora tecum in Imperio sustinendo Belli Pacisque negotia et consilia divisit. Exinde, ut totum ejusdem INVICTISSIMI IMPERATORIS animum occupares, TIBIQUE arctissime devincires, magis amplum ac vastum, extra Caesaream Aulam, politicarum ac militarium expeditionum Virtuti tuae theatrum aperuisti, ut parem promovendis consiliis, exsequendi agendique strenue summam peritiam ac scientiam tuam luculentissime declarares: siquidem semotis paene omnibus quietioris vitae commodis totus in bellicas artes statim incubuisti. Delectis comparatisque impendiis tuis strenuorum militum copiis, firma virtute, egregio animi ardore, pro incolumitate, quiete & securitate AUSTRIACAE DOMUS AUGUSTAE flagrantem martialis gloriae laude mentem tuam, emensa jam eruditis Itineribus Europa, scrutatis regiarum aularum moribus, & consiliis, plurimarum rerum experimentis, cognitione & rei maritimae peritia instructissimam, Martis Castris non solum addixisti; sed summa alacritate ac fortitudine ad ardua quaeque subeunda, atque etiam superanda paratissimam perspicue patefecisti. Ad Danubii tutelam consilio tuo expositis bellicis navibus, quibus celeriter aedificandis parandisque artes omnes

nes

nes docuisti, rei maritimae CAESARIS imperio praefectus es; quae quidem, ocissimo auxilio convectis ad Austriacum Exercitum commeatibus, & subsidiis, TE moderante, tanto praesidio fuere, ut infensissimae hostium classes & copiae, bello luctuosissimo exitium Pannoniae minitantes, strenue propulsarentur, profligarenturque; parta, Te vigilante, atque urgente, Populorum ac Regnorum quiete, atque Romani Imperii securitate. Infelicis belli reliquias nonne ex ipsis hostium faucibus eripuisti statimac ad Jonium, Tyrrhenumque contendens, Caesareae Classis imperium suscepisti? Legionum Austriacarum Tribunus creatus, Mantuae ditioni & regimini cum imperio universi Peditatus pro meritis suflectus. Dum MAGNUS CAROLUS CAESAR a TE non gladio tantum, verum etiam consilio, fide, probitate, vigilantia, fortitudine se strenue adiutum testaretur, atque ad suprema honorum & munerum culmina Te evecturum meditaretur; propter ejus obitum acerbissimum, ingruentibus teterrimis temporum, & bellorum procellis, Parenti Optumo ac Sapientissimo parem tuorum meritorum Aestimatricem invenisti MARIAM THERESIAM, Reginam Clementissimam, FRANCISCI CAESARIS AUGUSTI Conjugem Incomparabilem, omni laude majorem, ad Aeternitatem & Gloriam Imperii Christiani Orbis tuendam exornandamque divinitus datam; quae TE ad salutem suam

tutan-

tutandam, ad conſilia ſervanda atque iura defendenda, ad regendas ditiones ſuas aptiſſimum atque induſtriſſimum experta eſt. AVSTRIACAE INSVBRIAE univerſae pleno poteſtatis iure ſupremum regimen atque imperium INVICTISSIMA HEROINA Tibi mandavit, ac tradidit: quae quidem omnia praeclariſſima ac plane regia munia, quibus ſumma cum laude gerendis parem mentem ac ſapientiam habes, quae et quanta ſint tuarum virtutum merita clariſſime oſtendunt, atque teſtantur. Optime novit REGINA AVGVSTISSIMA quanto animi robore ac fortitudine, veluti alterum belli fulmen, quod de Scipionibus a Romanis Annalibus proditum eſt, Legionibus tuis Sardiniae Regi in ſummo diſcrimine opportuno auxilio adfuiſſes, dum Galli-Hiſpani Cuneum munitiſſimam Vrbem atque Arcem pertinaci obſidione adgrederentur, atque atrociſſime invaderent; quo in praelio praeſtantiſſimum illud tuae Virtutis et Providentiae facinus nulla unquam ſaecula conticeſcent. Statim Auguſtam Aulam penetravit pervaſitque omnium aures invictae tuae fortitudinis, ac militaris ſcientiae conſummatiſſimae fama: ductu tuo religioſe ab omnibus ſervatam militarem diſciplinam: propulſatum inruentem maximorum periculorum turbinem: tutatas Provincias, ſervatos Populos: omnia demum a Te ſapienter, opportuno conſilio, ſumma auctoritate ſtrenuiſſime adminiſtrata.

Quae,

Quae, apud omnes clarissime explorata, dum brevi, iucunda tamen, recensione, commemoro; nemo est qui ignoret apud Placentiam, conmisso praelio atrocissimo, tua ope, ac celerrimo auxilio uno die partam Victoriam, ex quo primae Austriacae Alae periclitanti, altera tua armis et robore instructissima, maximo mentis ardore, et virium contentione non occurristi tantum; sed accepto vulnere, strenuissime ita pugnasti, eamque memorabilem victoriam reportasti, ut Hispanicus Exercitus male vexatus cum Duce suo GAGIO abiret, discederet. Ad Tidonis ripas, quum diu ab utroque Exercitu aequo Marte dimicatum esset, interfecto forti Duce BERENCLAV, atrocissimi belli impetum conlatis viribus tuis egregie sustinuisti: ac licet e capitis vulnere sanguis manaret, periculorum magnitudine nunquam fractus, tamdiu imperterritus pugnasti, quousque POTENTISSIMAE REGINAE Exercitus victoriam omni aevo memorabilem reportavit: qua parta, hostes ex Insubria pulsi sunt, eaque omnia quae ipsi occuparant, maximo tuae virtutis auxilio, & magni animi beneficio recuperata fuere. Monumentis omnibus praeclarissimae gloriae Nominis tui, quae Mars TIBI peperit, minime cedit Minerva, egregiorum consiliorum et facinorum moderatrix, iucundae Pacis ac Studiorum custos perpetua, quae ut bene ac sapienter conmissos tuo regimini popu-

los

los moderareris, praesentissima TIBI adfuit semper, nec a latere tuo unquam discessit. Mirifice praestas eximia quadam sentiendi optime de rebus difficillimis libertate, & summa etiam quae senseris dilucide ornateque dicendi facultate, quae duae virtutes in Themistocle, Pericle, Aristide ceterisque Atheniensium Imperatoribus summopere praedicabantur: & in quibus praesertim Graecorum illorum Heroum ad gloriam educatio, veluti praecipuis cardinibus instituebatur. In publicis edendis spectaculis, seu nobilissimis viris, seu populo datis, Romanam nonne redivivam exscitas & profers magnificentiam ac liberalitatem? Propter summam tuam pervigilem curam maxime florent vigentque ac religiose observantur veteres leges, tuoque sapienti imperio in mores vertuntur; quum ipse recta disciplina & litterarum cultura, moribus probe compositis, perpetuae constantisque virtutis, probitatis, prudentiae, austerae erga Te frugalitatis, & sobrio quodam innocentium voluptatum delectu, exempla praebeas omnibus luculenta, & clarissima. Te auspice, atque jubente, nuper in lucem prodiere Constitutiones Mediolanenses, peregregio ornatae Commentario, ac prodromo ad Historiam Fori Mediolanensis, a Clarissimo Senatore, Comite, & Equite Gabriele Verrio, quo non solum patriarum Legum sanctitas, & majestas adserta continetur; verum etiam Mediolanensis Senatus prudentissi-

mae ſanctiones, quae veteres ipſas leges interpretantur, maximo Populorum, et Fori beneficio pervulgatae ſunt. Has leges aliaſque ad Annonam, Aedilitatem, et Politicum Regimen univerſae Inſubriae ſpectantes adſidua cura vis obſervari; omnique ſtudio id ipſum Tibi cordi maxime eſt; quod ex his publica quies, ſecuritas, tranquillitas, rerumque omnium beata copia et pendeat, et oriatur. Nemo eſt qui neſciat Te eſſe *juſtum ac tenacem propoſiti Virum*: quo elogio Te hi omnes praedicant, qui Te tuamque virtutem, et praecellentes divini animi tui dotes optime norunt: illi omnes celebrant, qui veram ſolidamque ſapientiam colunt: qui optime ſciunt Te nonniſi honeſtatem, integritatemque aequo judicio aeſtimare, ac praemiis et honoribus adficere: publicis commodis, omnium ſaluti atque incolumitati conſulere: agrorum ubertati proſpicere; annonam conſtanter tueri, atque augere, commercii proventus amplificare. His quoque bonarum artium inluſtres curas adjungis; nam litterarum ſtudia liberalitate ac munificentia foves, ornas, locupletas: claros litteris homines incredibili amore et beneficentia complecteris, ac Tibi devincis: quae omnia decora, ornamenta, fructus, praeſidia, non aliunde manant, quam a perpetua qua viges optimarum diſciplinarum ſcientia, et ſtudio, ab immenſa prorſus legendi meditandique aviditate: quam ut expleres ditiſſimam ac le-

ctiſſi-

ctiſſimam Bibliothecam Tibi inſtruxiſti : quae quidem omnia Te ad ampliſſimum tot honorum , munerum , et ſcientiarum faſtigium evexerunt . In eius forulis utinam poſtremum angulum haec Volumina , Te largiente , obtineant ! ut Te quamdiutiſſime incolumi ſemperque florente ſtudiorum meorum Fautore Beneficentiſſimo , quod valde in votis eſt , perpetuoque erit , longe auſpicatius ac felicius mihi gratuler Aſtris omnibus TVVM SIDUS benefico lumine micantiſſimum adfulſiſſe .

TIBI AMPLISSIME COMES

FELICIA OMNIA TEMPORA AETERNVM VOVEO . TUO GLORIOSO NOMINI ET MERITORVM PERENNITATI CONSONA . VIVAS . VALEAS . FLOREAS . FELICITER GVBERNES . ET SI QVID OTII ALIQVANDO ERIT . HVMANITER LEGAS.

FLORENTIAE EIDIBVS MARTIIS ANNO CIↃ. IↃ. CC. LI.

ΕΥΓΝΩΜΩΝ. ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΣ
ΕΡΩΤΙΚΟΣ. ΕΙΣ ΑΚΡΟΝ ΑΔΟΥΣ
ΠΟΛΛΟΙΣ ΠΟΛΛΑ ΔΙΔΟΥΣ
ΑΙΤΕΥΜΕΝΟΣ ΟΥΚ ΑΝΑΝΕΥΩΝ

Ex Theocrito.

CONAMVR. TENVES GRANDIA. DVM PVDOR
IMBELLISQVE LYRAE MVSA POTENS VETAT
LAVDES EGREGII CAESARIS. ET TVAS
CVLPA DETERERE INGENI

Ex Horatio Carm. Lib. I. Od. VI.

LE-

J. V. sc. *Ex Gemma Musei Med. Inperialis.*

LECTORI
HVMANISSIMO
ANT. FRANCISCVS GORIVS

OPVS *huiusmodi perpulcra Monumentorum antiquorum varietate, ac multiplici eruditione refertum, nunc primum a me excogitatum, atque, auxiliante Deo, editum, iuri perpetuo Litterariae Reipublicae, tuoque iudicio, ut sperare lubet, aequo ac modesto,* PROBISSIME LECTOR, *subiicitur. Astriferum, et Sidereum ratio quaedam, et convenientia haud vetuit interdum adpellare; nam, supra quinquaginta,* GEMMAS DVCENTAS ANTIQVAS *continet, aereis Tabulis, et Parergis ad fidem archetyporum inscalptas; et*

quidem ſervatis vel optimae, vel rudis caelaturae legibus: non, ut nonnulli ſolent, exquiſito ubique adhibito Chalcographorum opificio; quaſi ab uno tantum peritiſſimo Caelatore prodierint, quum revera manus innumeras referant, et diverſa tempora reſpiciant. In hiſce Gemmis paene omnium Deorum Imagines, eorumque ſymbola, et adtributa expreſſa ſunt; quibus cum aſtra etiam coniuncta ſunt: quae, qua nam de cauſa, modo plura, modo pauca, frequenter a Veteribus in his caelata fuerint, animadverſione, et obſervatione res plane digna mihi viſa eſt. Id paucis ab hinc annis quum meditarer, ASTRIFERAS GEMMAS tunc primum colligere coepi ſedulo ſtudio, quum fortuito Franciſcus FICORONIVS, Antiquarius Romanus percelebris, pro ſtrena novi anni, ut ſolebat, ſex Gemmas ad me miſiſſet; quae omnes variis non ſolum emblematis, verum etiam Stellis ornatae erant: atque utinam vir ille diu vixiſſet, nec munus hoc eius humanitatis et benevolentiae ſupremum fuiſſet! Omnem igitur tunc movere coepi lapidem, excutere et inveſtigare mea Collectanea, pervolutare Philippi Bonarrotii ampliſſimi ac doctiſſimi Senatoris Florentini Volumen, in quo eius manu ſelectiores Gemmae peritiſſime delineatae ſunt; quod mihi dum viveret, dono dedit, et multos huius generis pretioſos lapillos ſuppeditavit: ſcrutari aliorum ſcrinia, et Dactyliothecas: mox ad amicos converſus, crebris precibus eorum aures pulſavi, ut ectypa cerea, quae haberent, ad me quantocius mitterent. Horum iucunda nomina, ſi heic adferrem, etſi grati animi mei officiis facerem ſatis; legentes tamen non parvo taedio adficerem: quare ea ſeorſim edenda curavi, quae in Volumine ſecundo pag. XIII. recenſentur poſt Elenchum earumdem GEMMARVM ASTRIFERARVM, quarum etiam ſingula emblemata ibidem ordinatim diſpoſita deſcribuntur.

II. ASTRIFERA *haec Gemmaria Sylloge absolutissima censeri potest; etsi non dubitem alias complures in forulis Cultorum eruditae Vetustatis adhuc latitare, vel etiam e terrae visceribus aliquando in apricum prodituras; nam hoc opere fere ad umbilicum perducto, Gemmae aliquot sidereae nuper prodierunt e Cimeliarchio* CHRISTIANISSIMI GALLIARVM REGIS, *quas adiecto uberrimo Tractatu de antiqua caelandi Gemmas arte, sive Glyptographia, inlustravit Petrus* MARIETTVS *Parisiensis, de hisce priscis elegantiis optime meritus. Si quae tamen deinceps occurrent Gemmae cum stellis, vel in hac serie, vel etiam in supplemento, suis locis ordinatim adiungi poterunt; selectioribus, licet paucis, interim contenti: reiectis superstitiosis Magicis lapillis, quorum copia complures Dactyliothecae non solum redundant, sed et facile obruuntur.*

III. Profecto si qua sunt in universo Antiquitatum omnium generum Thesauro monumenta, in quibus prisci Artifices facili luxuriantis ingenii libertate, seu potius libidine usi sint, GEMMARIA ARS *dubio procul primas tenet: in qua exercenda, ut ipsi privatorum genio obtemperarent, nullis prorsus legibus coërcebantur. Primum vetustiores Gemmarii Opifices e purioribus Mythologiae fontibus, quod caelandum erat, deducebant; mox corruptis moribus, regnante luxu, adfluentibus opibus, et deliciis, ad lubitum eorum, qui sibi gemmas anulares, vel ad corporis ornatum inscalpi iubebant, emblemata ipsa, ad ingenii sui normam expresserunt: deinde Philosophorum sectis et Scholis in diversas, et pugnantes opiniones abeuntibus, ad varias sententias et opiniones eorum imagines suas, et typos adcommodarunt, et ad eorum voluntatem et captum, non artis gloriam, et priscum decus, sed turpe lucrum*

 spe-

ſpectantes, eorum ſomnia ipſa, et Deos his ſymbolis ornatos, quos in ſomniis ſe vidiſſe putabant, expreſſerunt; plane luxuriantis, ac nimium ſibi indulgentis ingenii portenta, et griphi, atque aenigmata, quae magnopere otioſis (ut hodie etiam contingere non ſine riſu videmus) in ſingulis artibus placuerunt.

IV. At in NVMMARIA *arte, Magiſtratuum, et Monetariorum praeſcriptiones ſervandae erant, ſolamque nummorum elegantiam et ornamenta curare Artifices iubebantur. In* LAPIDARIA *parendum fuit maiorum inſtitutis, publicae dignitatis ac maieſtatis rationibus: cautumquae ne publico in loco poſita litteris conſignata monimenta quid vanum, et ineptum continerent.* STATVARIA *et* SIGILLARIARIA, *non tantum ſeveritate legum, ſed et metu Religionis, ne fines a Pontificibus ſtatutos in ſignis vel ex aere vel e marmore ducendis, praetergrederetur, coërcita eſt. Inutile opificium, vanum, et a ſimplicitate alienum, vigente rigidiore temporum conſuetudine, non admittebatur in* ANAGLYPTICA *et* TOREVMATICA: *quod vetuſtiores arae, ferales urnae, ſepulcra, et lucernae teſtantur; quarum emblemata cum Diis, cum ſacris ritibus, et hiſtoriis concordare voluerunt.*

V. Labente antiquae maieſtatis ſplendore et dignitate, auſteriorem vetuſtioris genii morem et ſobrietatem Artifices, aucto artium cultu, nonnihil variarunt: at in GEMMARIA *arte, quemadmodum et in* PICTVRA, *mirum, poſtquam Romani Orbis genius otio et luxu contabuit, quam effraenis fuerit in novis rebus inveniendis excogitandiſque Opificum Gemmariorum ingenium, quam ferax, ſolers, fecundum, eo quod nullis legibus ac praeceptis cohiberentur. Qui*

hu-

huiusmodi studio pulcherrimo, utilissimo atque iucundissimo delectantur, probe norunt, quam variis modis Deos suos sculpserint Gemmarii Caelatores, nunc habitu hoc vel illo corporis, adtributorum et symbolorum quam varia ac multiplici dispositione; adeo ut nemo sit, qui non suspiciat operosissimi ingenii miram, ac longe lateque luxuriantem inexhaustam fecunditatem; sive non fateatur, Gemmariam artem ditissimum idearum, quotquot mens concipere, atque edere potest, promtuarium evasisse. Siquidem in Gemmis antiquis, quarum infinitus propemodum numerus est, non solum quidquid rarum et iucundum habet omnis Antiquitas collectum cernitur; verum etiam quidquid humanum ingenium excogitare, creare, et proferre unquam potuit. Fraena in his laxanda docuit operis facile studium, maximus luxus, luxuriantis Populi Romani gustus, et genius, qui constanti prosperarum rerum eventu, et fortunarum beata copia frequenter exhilaratus, molli otio in divitiis marcescebat, et, ut contingere solet, facetiis iocisque mirifice delectabatur, alebaturque; quapropter Gemmariae Scholae id obtinuere, ut non tantum placeret quod instruebat, et delectabat; sed illud etiam potissimum probaretur, quod novis imaginibus flagrantem curiositatem alere atque augere posset, et vana otii, et risus blandimenta excitare; arte locupletissima, ac splendidissima voluntati omnium, et genio indulgere semper parata.

VI. Stellas praeterea in Gemmis scalpendas ostenderunt Astronomi, et Mathematici, qui natalitium thema, et horoscopum petentibus dabant: quod et Augustus fecit, vulgato in numis themate suo, quod et in Gemmis expressum habemus: de quo nuper erudite disseruit Carolus Fridericus WALCHIVS, *Ienensis Eruditissimus, qui primus*

huiusce

huiusce mei Astriferi Syntagmatis ; cupiens quantocius in lucem editum , mentionem fecit . Mos etiam invaluit Zodiaci signa insculpere , et Planetas , et astrorum coniunctiones . Ad haec , labentibus optimis Romanae Reipublicae institutis , tota in Vrbem inruit superstitio , et ars quaedam fallendi homines studiosissima , quae sagaci artificio , propositis quibusdam lapillis , quibus virtutes quasdam tribuebat , illud felici ausu molita est , et brevi obtinuit , ut quasdam Gemmas certis figuris , et litteris inscalptas , adfectionum quarundam humani corporis , et animi passionum certissimam medelam esse iactarent : et quia vanum hoc consilium magnis praesidiis destitutum facile conruere poterat , ab ignaro vulgo ut lubentissime toto orbe acciperetur , ac fidem inveniret , atque ex eo magnus ipsis quaestus adcederet , ad stellas compulit Gemmarios Opifices confugere ; quas tanquam splendidum fallacis artificii arcanum obtruderunt , easque in lapillis , sagaci ingenio duce , scalpserunt : quod quidem remotissimis temporibus ab Aegyptiis , Graecis , et Etruscis nonnisi raro , cum ratione , et consilio , probantibus legibus , et institutis , factum constabat .

VII. Statimac apud quosdam rumor increbuit me parare ASTRITERVM *hunc Gemmarum* THESAVRVM, *fuere aliqui rerum antiquarum peritia exculti , qui meam huiusmodi propositam provinciam non satis probabant , quum earum paene immensam copiam eße dicerent . Sed , si delectus haberetur , id utiliter fieri posse , animadvertens , sine metu hanc spartam , a nemine antea nedum tentatam , sed ne quidem excogitatam , alacri ac fidenti animo suscepi . Probavit tamen laudavitque , qui multiplici doctrina , et praestanti veterum omnium monumentorum pollet scientia , et recondita eruditione ornatissimus est , amicus meus optimus ,*

mus, IOANNES BAPTISTA PASSERIVS, *qui huiusce Operis erudita ac splendida varietate inlectus, vix patiens morae, per litteras me rogavit, ut Gemmas omnes, quas collegeram, accurate meo in conspectu delineatas a Filidauro Rossio Florentino, et maxima iam ex parte a Vincentio Franceschinio aeri incisas, actutum ad eum mitterem, omnem opem mihi adlaturum, et magnopere etiam aucturum earum numerum, data fide, promittens. Non id tantum, quod amicissime promiserat, sancta fide praestitit; sed intra paucos menses, quod vix credibile est, non solum Gemmas ad meos lares misit, auctas maxima ex parte, ut ducentae essent, verum et singulas accurato ordine dispositas dedit, omnesque suis brevibus quidem, sed multa reconditae eruditionis fruge refertis lectissimis Notis, et Observationibus auxit et locupletavit; atque insuper Prolegomena sua adiecit, quibus universum* GEMMARVM ASTRIFERARVM *Systema quale esse oporteret, et quam utile atque opido eruditum ostendit: ad quae Lectorem mittere, nec diutius heic morari, operae pretium me facturum censeo. Obstupui, quum ipsum non Gemmis tantum perraris auctum, verum etiam Commentariis et Notis Celeberrimi Viri locupletatum tam brevi tempore accepi, et conspexi. Nec dolui mihi hanc spartam praereptam; sed mirifice suavi laetitia exultans, immortales gratias amico incomparabili sincero animo egi, qui partes meas tam aerumnosa solicitudine, tamque adsiduo labore, ac vigiliis laeto animo ac lubentissimo suscepit: quum in ea opinione sim, concordibus Litteratorum animis, multum emolumenti capere Rempublicam Litterariam posse; discordiis vero (quas Deus avertat) valde foedari, corrumpi ac pessum ire, et quae multa cum laude in lucem proferri poßent, vel intermitti, vel oblivionis tenebris perpetuo damnari. Quod*

saepe-

ſaepenumero per litteras feci, PASSERIO *meo intimis animi ſenſibus nunc quoque gratulor, exigua hac, ſi quae eſt, laude contentus, me obſtetrices manus dediſſe ut hoc Opus tam erudita antiquorum monumentorum ſupellectile ornatum in publicam lucem prodiret.*

VIII. GEMMAS ASTRIFERAS *cum Prolegomenis, Obſervationibus et Notis, quum viderem vix duo Volumina aequae molis conficere poſſe, tertium addere cogitavi. Propoſui Amico ſuaviſſimo, atque integerrimo perinſigne Vetuſtatis Monumentum, nempe Marmoreum* ATLANTEM FARNESIANVM, *et ad eum impreſſas Tabulas miſi: qui ſtatim praeclaro hoc munere ſuſcepto, illum eruditiſſimo Commentario ornavit; in quo non tantum egregi Antiquitatis Interpretis, ſed et Philoſophi, et Aſtronomi partes cumulatiſſime implevit; de quo plura non adtinet dicere, quum ſuis locis narrata ſint. Alias praeterea aerumnas egregio Viro, litterariae Reipublicae bono nato, velut Euryſtheus alter, demandavi, complures nimirum Diſſertationes; quandoquidem ipſe anſam mihi dederat aliquibus ex his ſuopte ingenio exaratis, nimirum Diatribe,* DE GEMMIS BASILIDIANIS: *qua quidem, quod pleno Commentario doctiſſimus Chifletius non fecerat, omne tulit punctum, et ni fallor, nil aliis dicendum reliquit, confecto laborioſo Vocum Magicarum Syllabo, quem in fine ponendum curavit; illud perſpicuis rationibus oſtendens, eas litteras puros putoſque eſſe agyrtarum iocos, quibus vulgus ignarum caperent, deciperent, et magnum inde lucrum ſibi pararent; adeoque nullo cum fundamento Baſilidianis Haereticis, eorumque ſectatoribus adtributas eſſe a Scriptoribus magni nominis; quum ab una eademque Schola prodierint, qui haec amuleta ad mala averruncanda, et bona quaedam*

ſive

sive ad valetudinem tuendam, sive ad virium firmitatem instaurandam, aliorum pecuniae inhiantes, vendebant; adeoque fallaciis inventisque suis immensam Gemmariorum Artificum turbam alebant. Sed ex tam luculenta propemodum farragine perpaucas Gemmas Magicas praestigiosas Astriferas selegimus, quae tantum differendi materiam suppeditarent, quas in fine huius Collectionis dedimus: quae quidem doctis viris, praesertim Iulio Reichelto, ignotae plane fuerunt, qui de Amuletis fusius pertractarunt. Amuletorum antiquissima profecto origo et usus est, et a remotissimo Aegyptiorum, Graecorum, et Etruscorum aevo repetendus; quum in usu fuerint Scarabaei cum caelaturis quibusdam ex variis lapillis, qui corporis membris adligabantur. Selectae igitur ex tam immensa copia GEMMAE *tantum* Theogonicae, Mythicae, Physicae, Astronomicae, Genethliacae, Auspicales, *sive* Augurales, Symbolicae, Chimaericae, Ludicrae, ASTRIS *ornatae, rariores, multa eruditione refertae. Omnia in hoc Opere rationibus, e recondito penu Philosophiae, et Mythologiae antiquae haustis, expenduntur, et erudite explicantur; reiectis futilibus Observationibus, quibus hi utuntur, qui Lexicorum praesidio antiqua Monumenta, parum vel nihil in Antiquaria scientia versati, conantur explicare.*

IX. Dolebat mecum PASSERIVS, *et cum eo et ipse dolebam, serius quam oportebat, edito hoc Syntagmate, quasdam Gemmas Sidereas nobis innotuisse, quas in serie suis in locis dispositas, lubentius tunc inlustrasset; illud adfirmans, Dissertationes haud opus esse scribere, nisi de his Monumentis, quae aliquid praeseferunt rarum et singulare. Quum tamen instarem, et nova, quae placebant, ex* ASTRIFERIS GEMMIS *argumenta ei proponerem, et ipse non pauca*

 mi-

mihi ; tandem convenit , nonnisi DISSERTATIONES EPISTOLICAS , *ad Praestantes Amicos missas , adpellandas esse . Sed in hisce Voluminibus tot ac tam praeclara sunt , et tam utilia , raritate etiam ac recondita eruditione referta , ut vel pauca , vel fortasse nulla , ni fallor , tibi ,* LECTOR HVMANISSIME , *displicere possint . Si quid vero , quod ad me pertinet , non accurate factum invenies , ignoscas mihi , et aequi bonique consulas , velim ; praesertim si quae menda inrepsere , quorum nonnulla emendata habes in fine Voluminis III. omnem quidem diligentiam , et laborem ut eius nitori consulerem , et ornamentis , quae mox recensentur , adhibuisse , ingenue adfirmo . Interim arctissimae amicitiae foedere mecum iunctus* V. C. PASSERIVS *ad continuationem* MVSEI ETRVSCI *Vasculorum Thesaurum meum quadringentis fere Tabulis aeri maxima ex parte incisis comprehensum , apud se nunc habet , et nullis parcit vigiliis , ut quamprimum optata luce illum donemus . Selectas* GEMMAS ASTRIFERAS *qui habent , et supplendas esse censent , nobis communicent liberaliter , omnem laudem , et grati animi officia perpetuo consecuturi .*

ORDO

OMNIVM QVAE CONTINENTVR

IN VOLVMINE I.

IN VOLVMINE II.

IN VOLVMINE III.

PA-

PARERGA

EX GEMMIS ANTIQVIS ASTRIFERIS

DEPROMTA

INDICATA ET INLVSTRATA

IN

IN VOLVMINE III.

XL.

MVTVIS CVRIS

Cameum in Muſeo Victorio Romae adſervatum

GEMMAE ET MONVMENTA
BVXEIS TYPIS EXPRESSA

I. DExtrae iunctae fide : ex Cameo ant. Musei Victorii. In Vol. I. in fine Descriptionis PARERGORVM.

II. Amuletum pro encolpiis Astriferum, cuius schema habes in fine huius plagulae.

III. CHRISTI Monogramma ex pictura ant. vitrei Calicis Christiani Vol. II. *pag.* 220.

IV. Gemma Abraxea, in qua sculpta Mors curru vecta a Leonibus Vol. II. *pag.* 248.

V. Anulus Astrifer Christianus signatorius ex aere, ex Museo Victorio, in fine Diatribae II. Vol. II. *pag.* 298.

VI. Fibula ex aere litterata, ex Museo Victorio. In fine Diatribae III. ibidem *pag.* 312.

VII. Serpens ovum ore gerens ex aere, ex Museo Gorio. *pag.* 180. Vol. III.

VIII. Sedes Pontificalis ex antiquo marm. Basilicae S. Mariae Transtiberim. Vol. III. *pag.* 232.

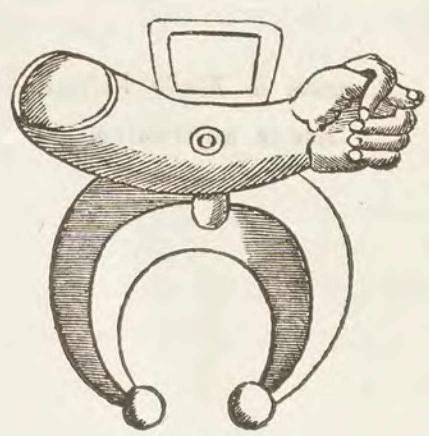
VIIII. Sigillum Astriferum ex aere signatorium veterum Christianorum, plantam pedis referens, ex Museo Gorio Vol. III. *pag.* 249.

X. Sigillum Astriferum sacrum ex aere signatorium; cuius typus Daniel inter Leones: ibidem *pag.* 250.

XI. Cameum Sacrum anulare cum Cruce Christi in ancorae formam: hinc inde pisciculi, et IESVS CHRISTVS Graeca epigraphe: ex Museo Victorio: ibidem *pag.* 278.

XII. CRVX DOMINICA gemmifera inter astra, cum literis. Ex Musivo opere Absidis Basilicae S. Apollinaris Ravennae.

XIII. Brevitatis vitae, quae ludus est, monitum: ex Gemma antiqua Musei Victorii in fine Vol. III. *pag.* 306.

Amuletum ex aere Astriferum huius Magn. ex Museo Flor. D. March. Donati Guadagni

I

I·F·S·

TELLVRIS CAPVT
Sardœ ex Dact. Gorl. n. 141.

IV

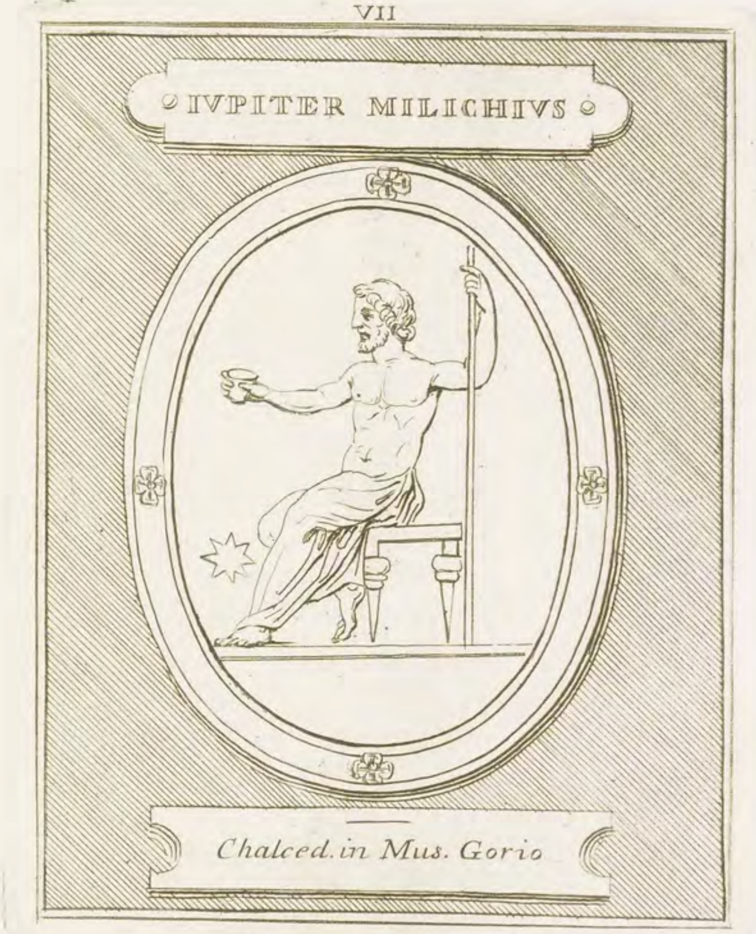

V
CYBELE
Ex ectyp. Musei Passer.

VI

VII

VIII

VIIII

X

XI

I. F. S.

XII

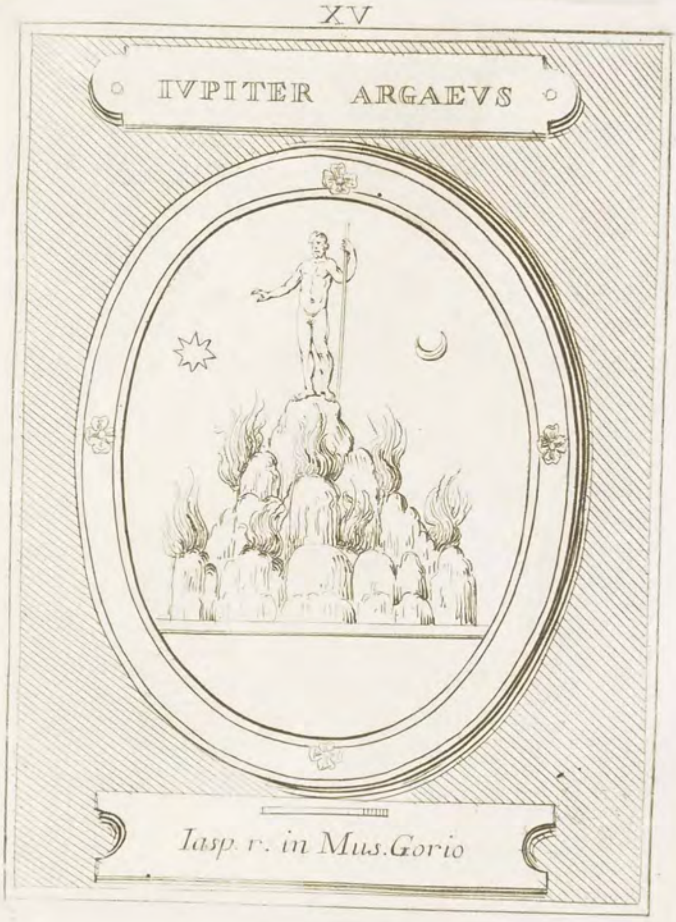

XIII
IOVIS CVRRVS
Heliotrop. in Mus. Oliver.
I·F·S·

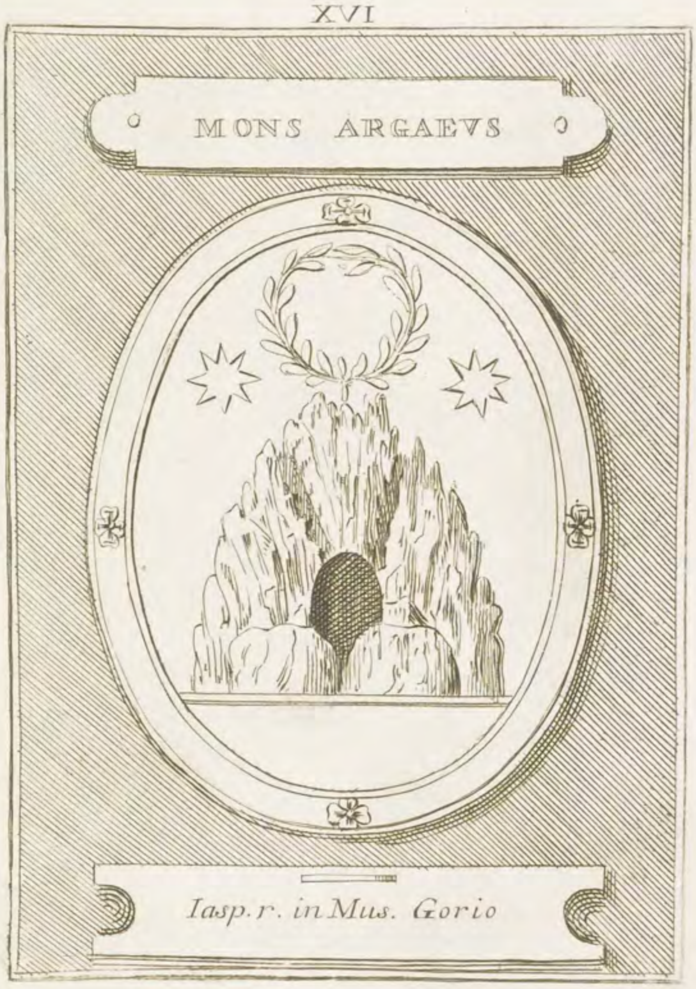
XIIII

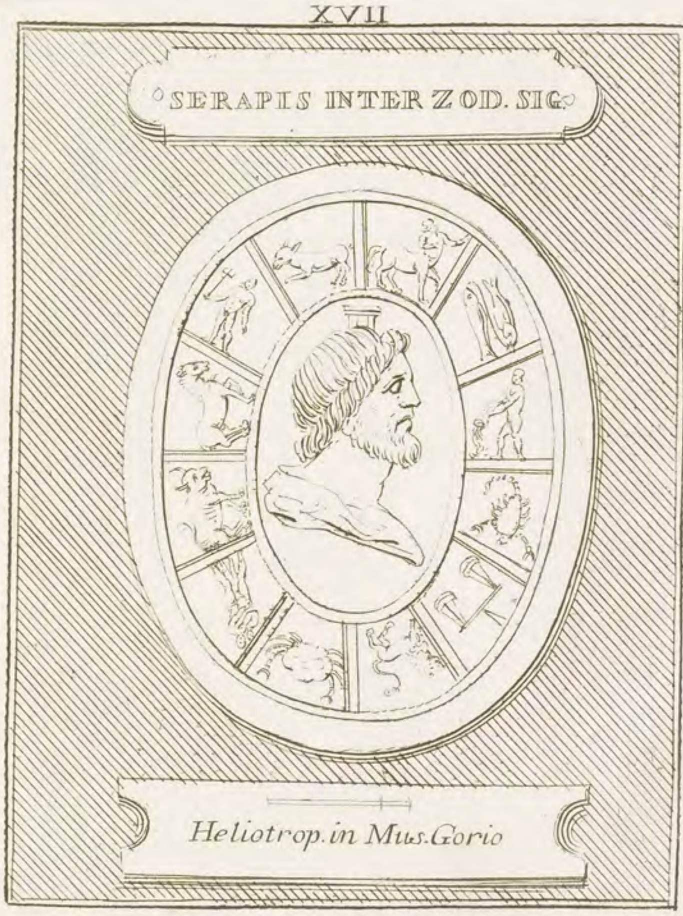
XV

XVI

XVII

XVIII

XIX

XX.

XXI

Sardæ in Dactyl. Stosch.

XXII

XXIII

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

Ioa: F- S-

XXVIII

XXIX

XXX

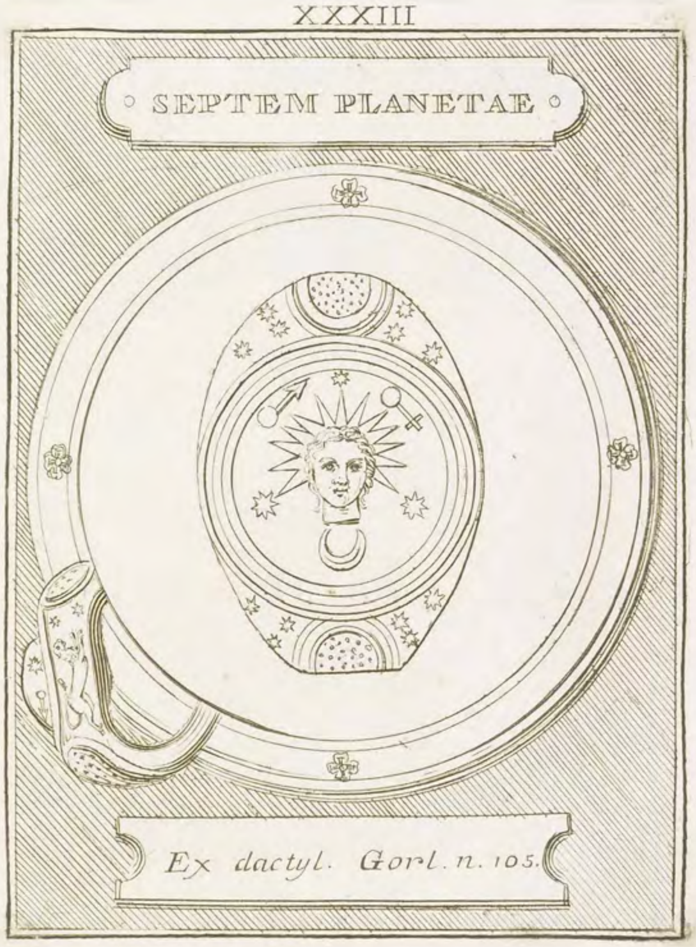
XXXI

XXXII

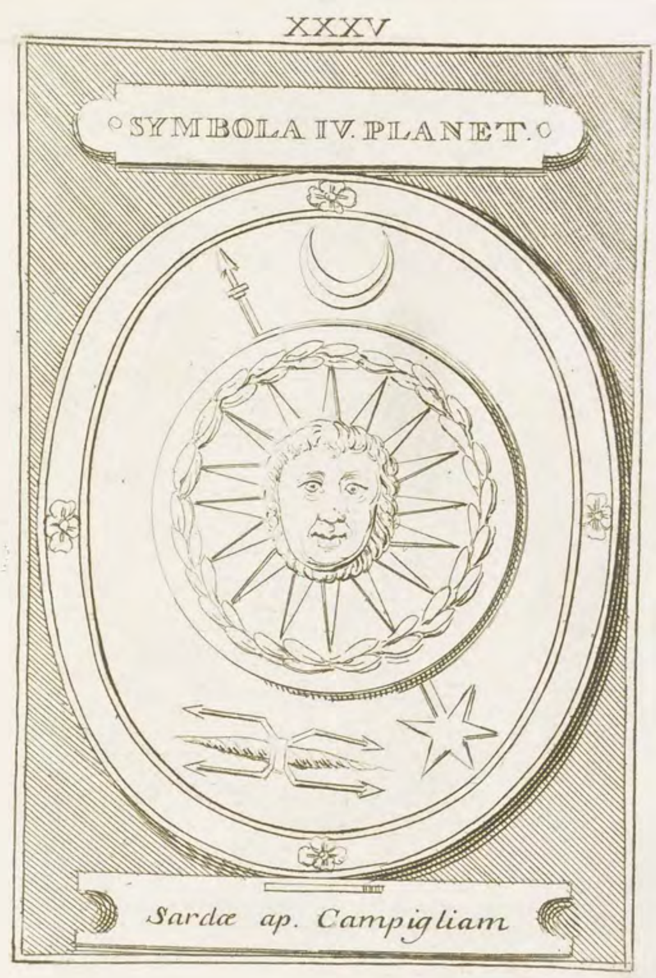
XXXIII

XXXIIII

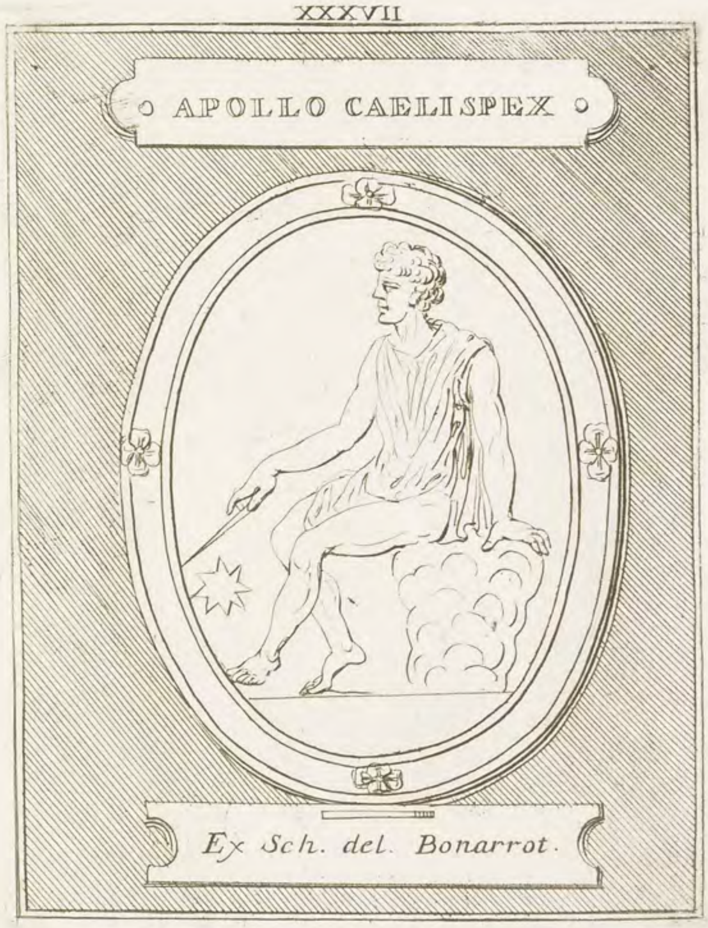

Ioa. Franceschini. Scul.

XXXV
SYMBOLA IV. PLANET.
Sardæ ap. Campigliam

XXXVI
APOLLO
Onych. ins. ex dact. Gorl.

XXXVII

XXXVIII
SOL
Ex Sched. delin. Bonarrot.

XXXIX
SOL
Sardæ in Museo Oliverio
I·F·S·

XXXX

XXXXI

XXXXII

I·F·S.

XXXXIII

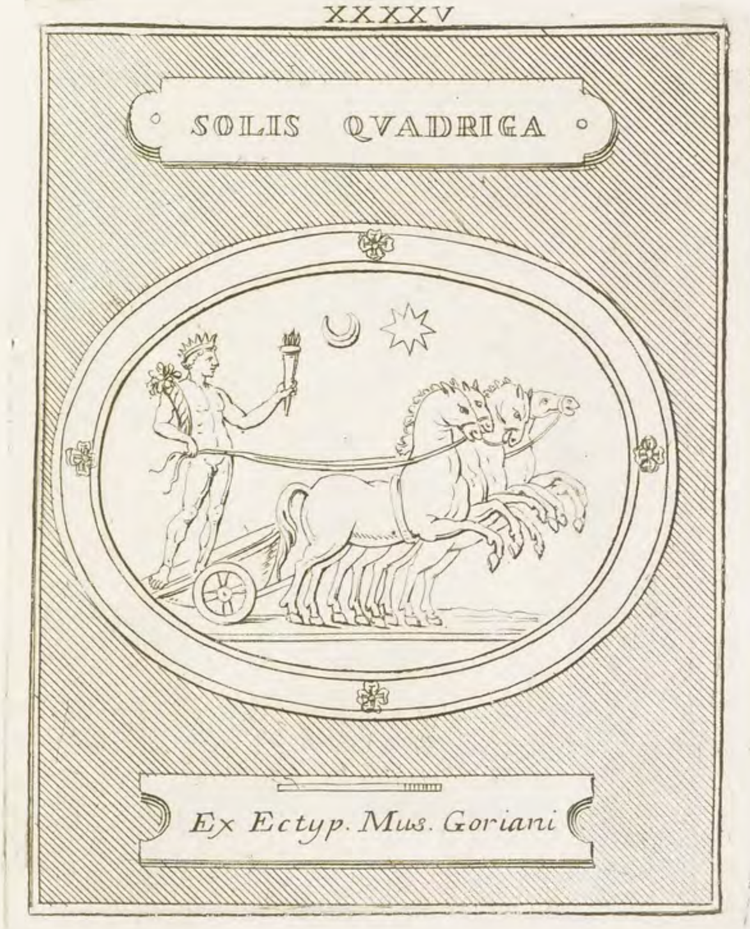
I·F·S·

XXXXIV

I·F·S·

XXXXV

XXXXVI

XXXXVII

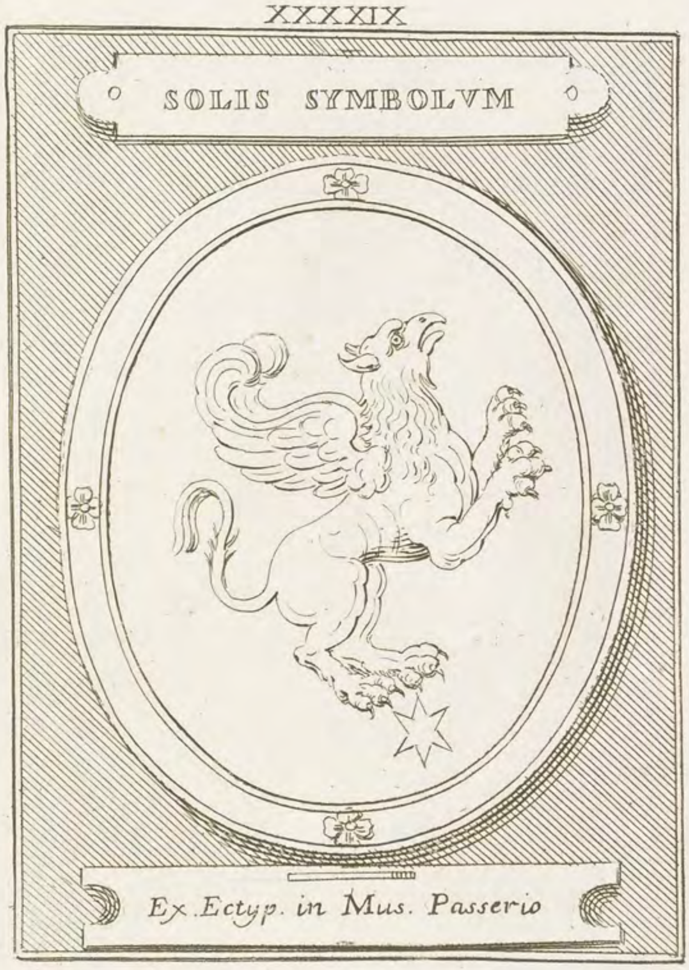

I·F·S.

XXXXVIII

XXXXIX

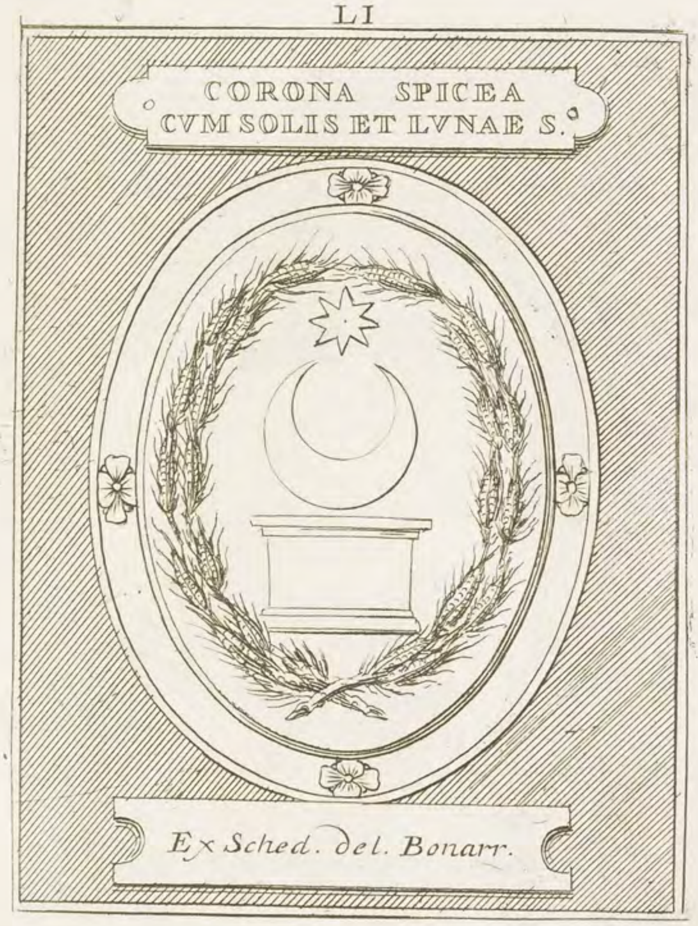

L

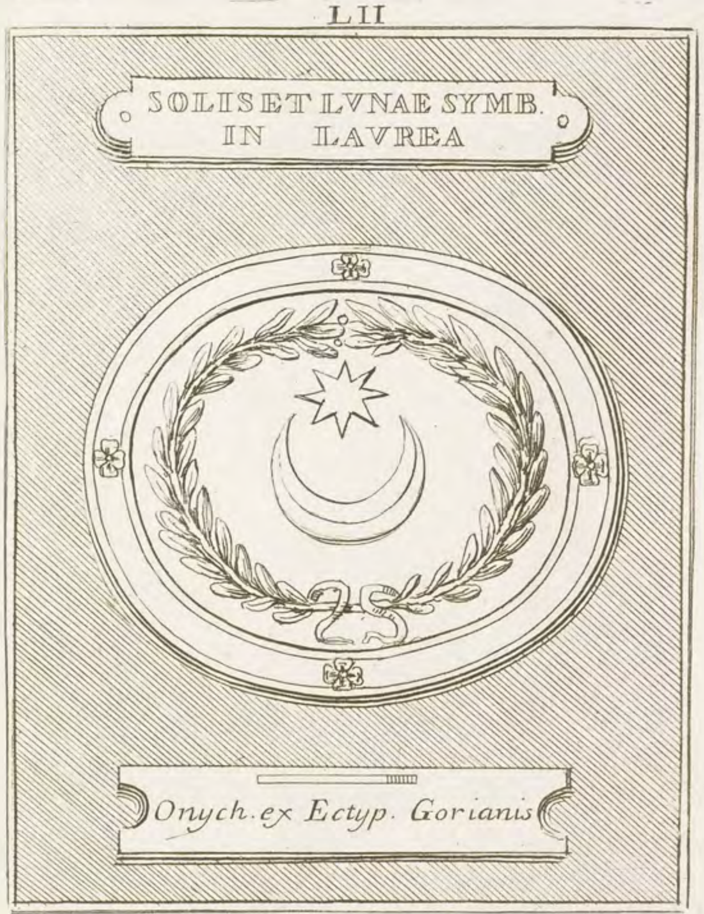

I·F·S·

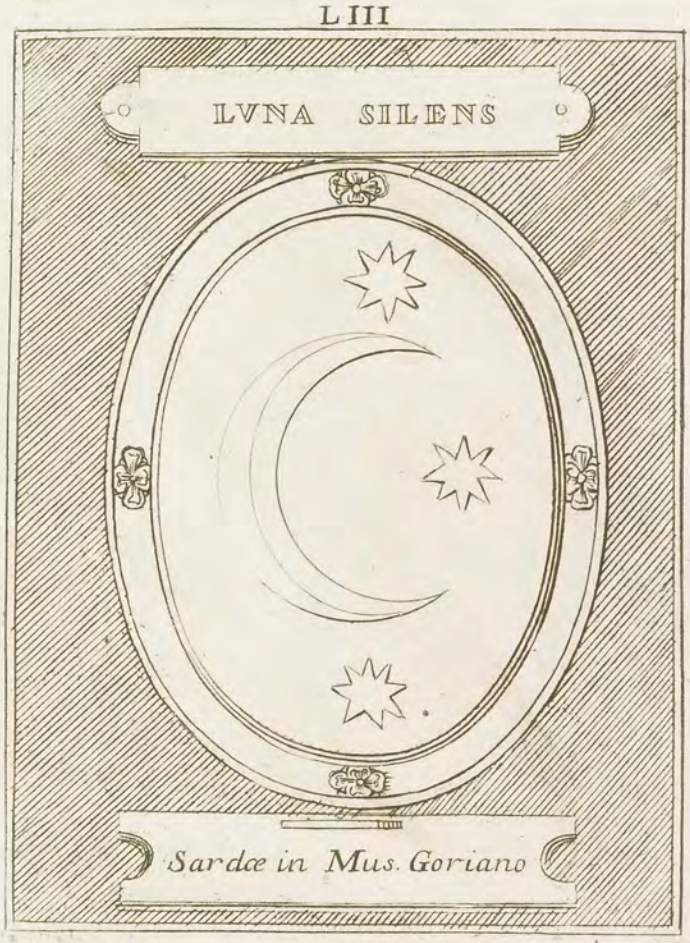
LI

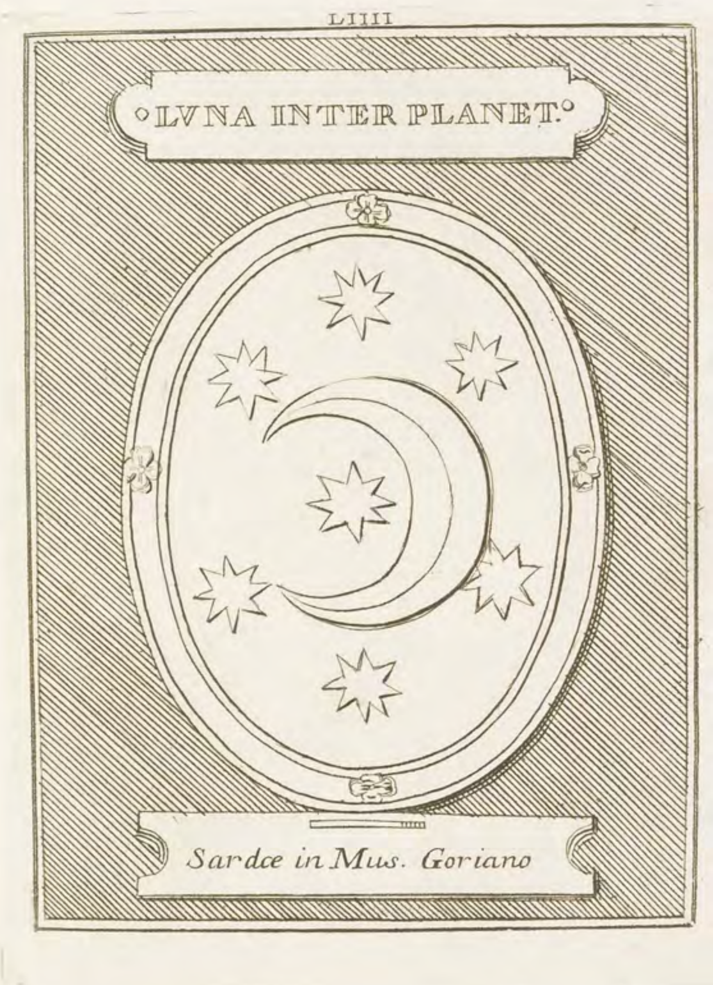

LII

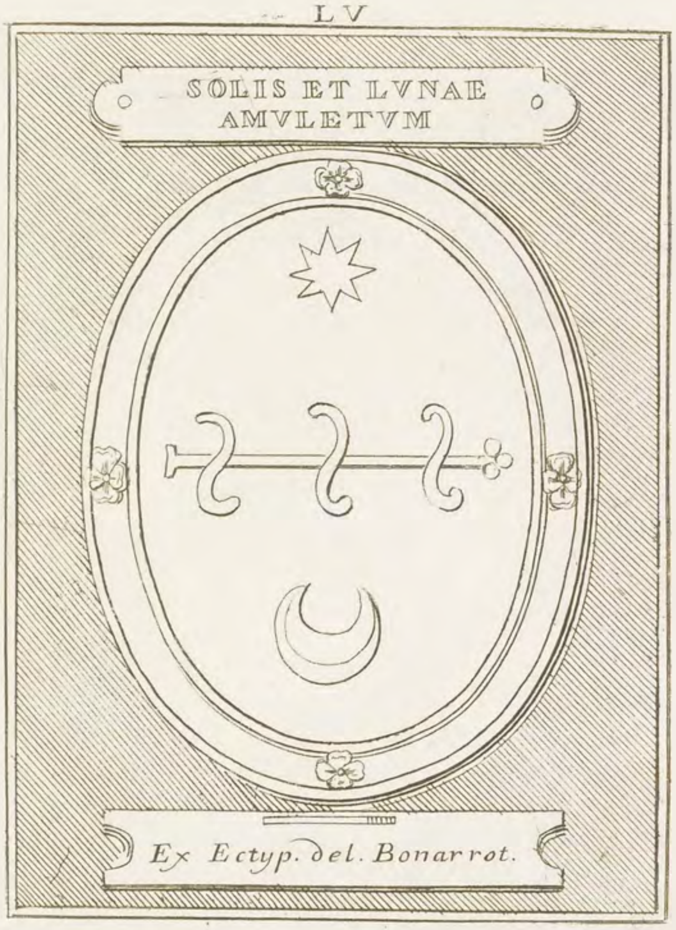

LIII

LIIII
LVNA INTER PLANET.
Sardœ in Mus. Goriano

LV

LVI
ANVLVS SIDEREVS CVM
LEPORE ET PAPILIONIBVS
Ex Ectyp. del. Bonarrot.

LVII

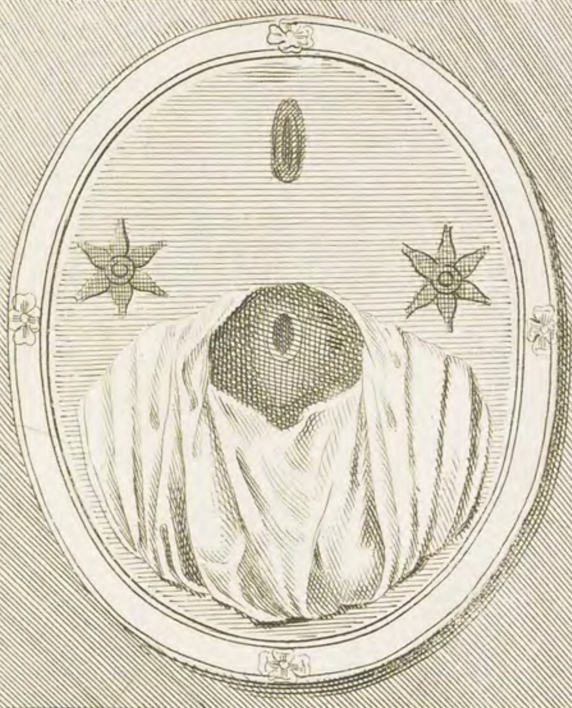

LVIII

LIX

DEAE IGNOTAE PROTOME

Ex Vitro ant. caeruleo
in Museo Goriano

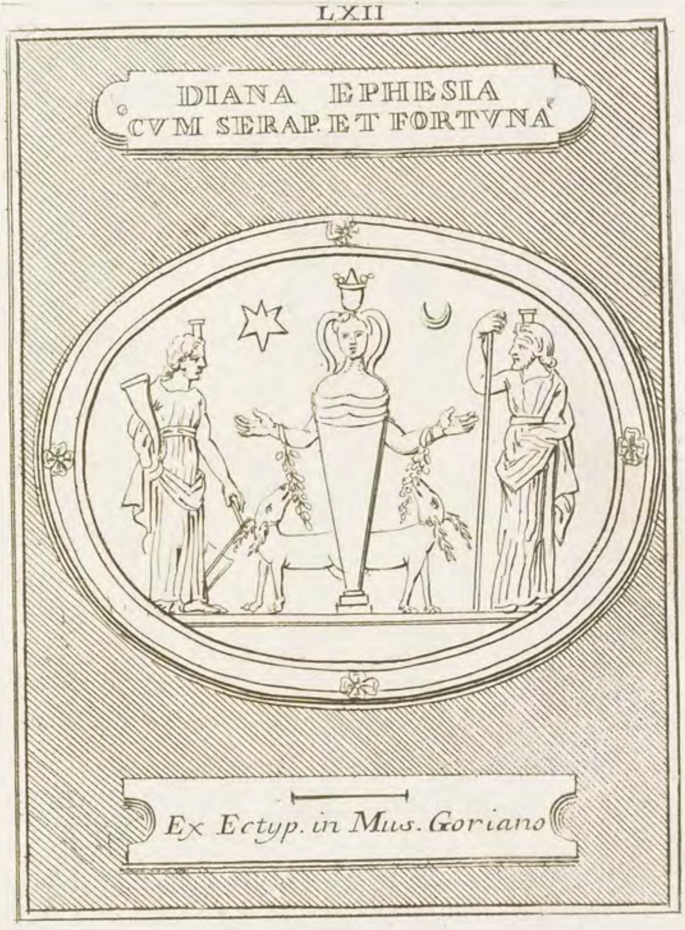
LX

LXI

LXII

LXIII

DIANA EPHESIA

Sardœ insc. ex Dact. Stosch.

LXIV

LXV

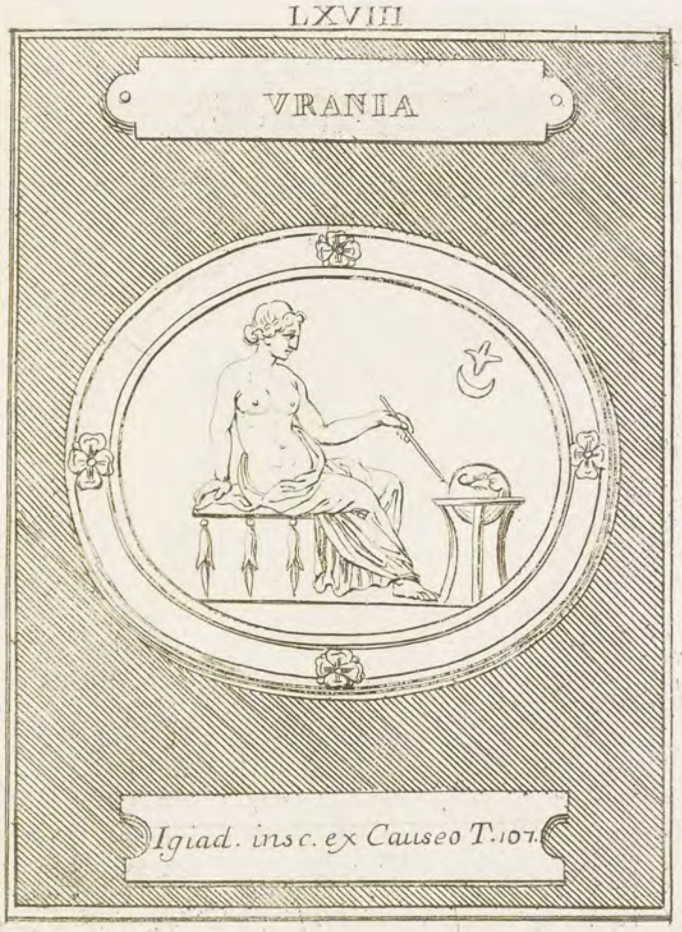

LXVI
DIANA SARDIANORVM
Ex Ectyp. Mus. Goriani

LXVII

LXVIII

LXIX

I·F·S.

LXX
MVSA
Ex Ectyp. Bonarrotian.

LXXI

Sardœ ex Dactyl. Medicea

LXXII

LXXIII

LXXIV

I·F·S.

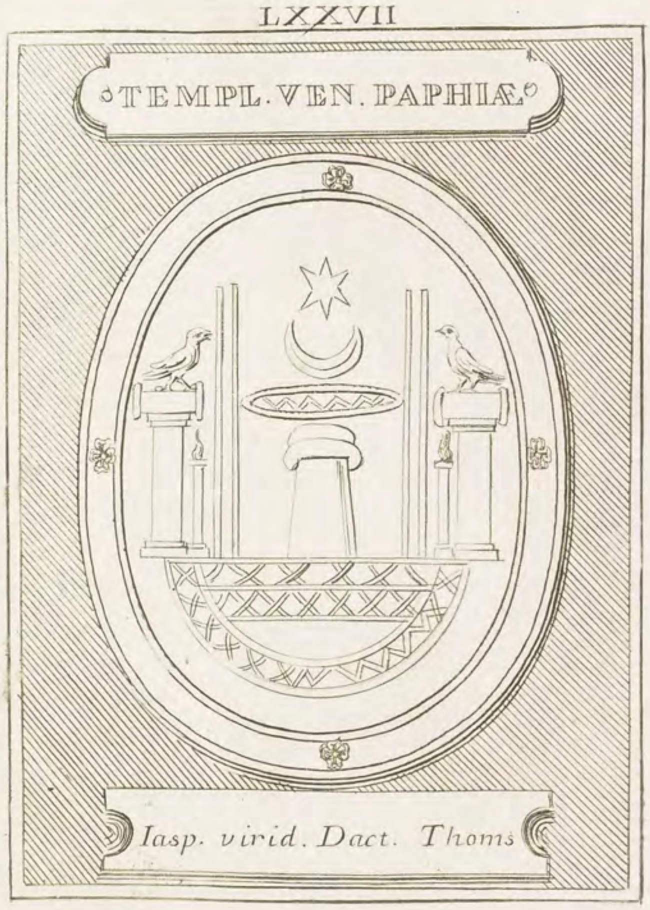
LXXV

LXXVI

LXXVII

LXXVIII

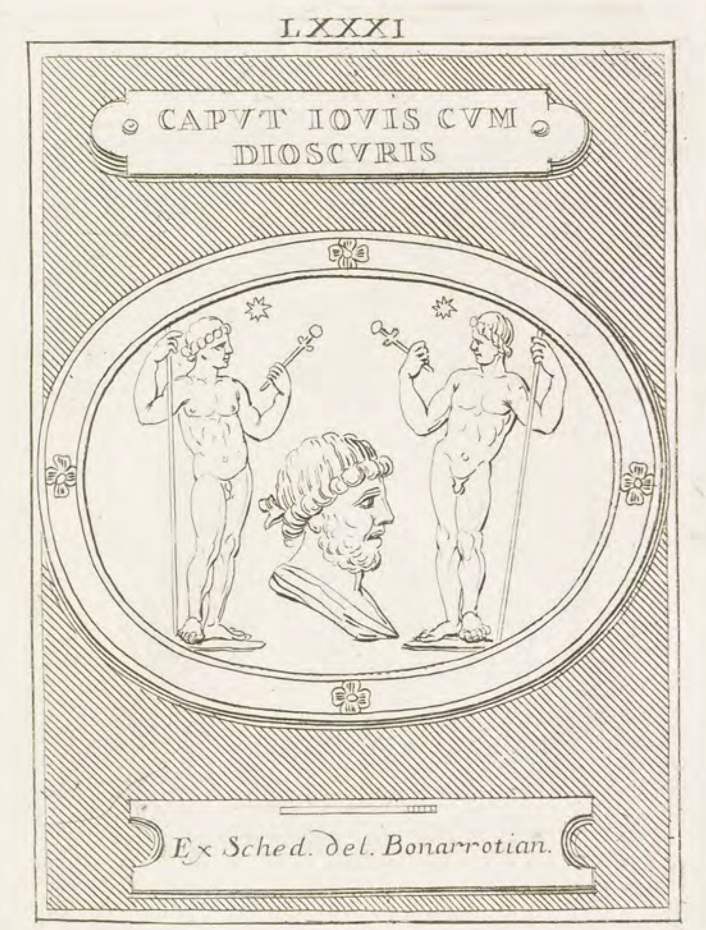
LXXIX

I·F·S·

LXXX

LXXXI
CAPVT IOVIS CVM
DIOSCVRIS
Ex Sched. del. Bonarrotian.

LXXXII
CAP. IOVIS INTER SIGNA
LEGIONVM
Heliotrop. Dact. Gorianæ

LXXXIII

LXXXIV

LXXXV

LXXXVI

LXXXVII
MERCVR. CRIOPHORVS
ΕΙϹΖ
ΕΥϹϹ
ΑΡΑ
ΠΙϹ
Heliotr. apud Nob. Andr.
Baroncinium

LXXXVIII

LXXXIX

XC

XCI

XCII

XCIII

XCIV
MERCVRIVS
Sard. apud d. March. Maccarani

XCV

XCVI

XCVII

Ex Ectyp. Musei Passer.

XCVIII

XCIX

MINERVA

Sardæ in Museo Victorio

C
MINERVA EQVESTRIS
Ex Sched. del. Bonarrot.

CI

CII

SPES ET MARS
SACRIFICANS CVM GENIO
Cameum insignis magnit.
Ex Onyc. Mus. Medicei Imper.

CIII

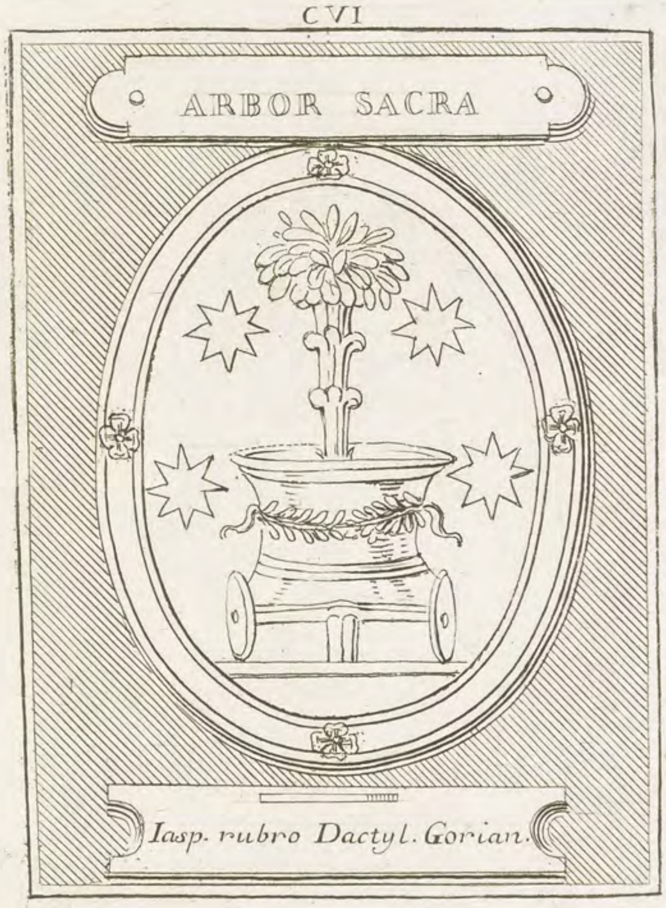
CIV

CV

CVI

CVII

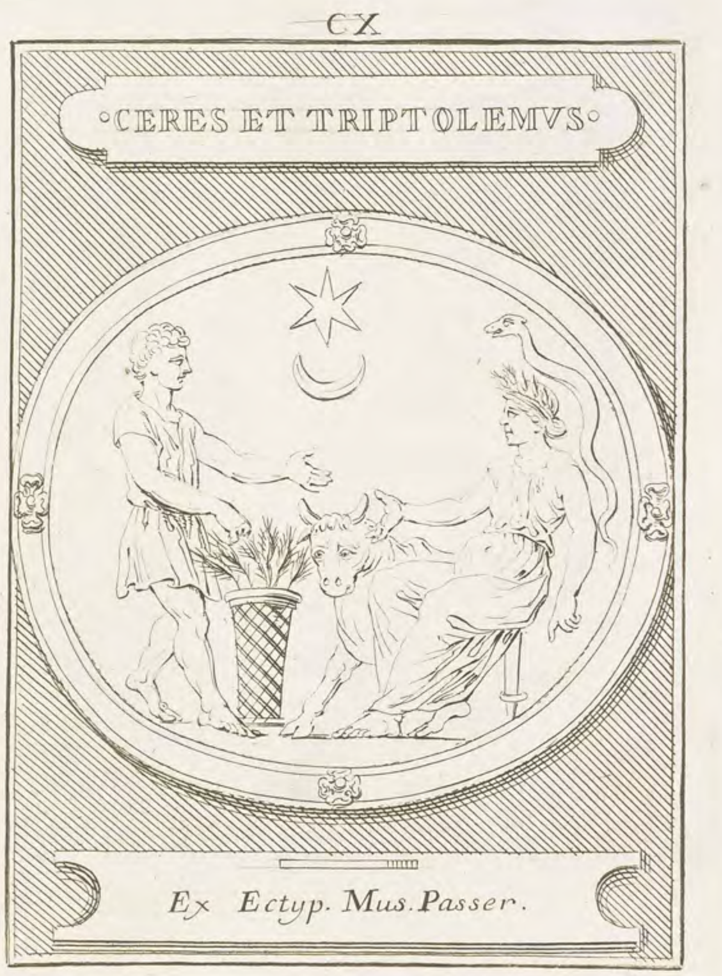

CVIII

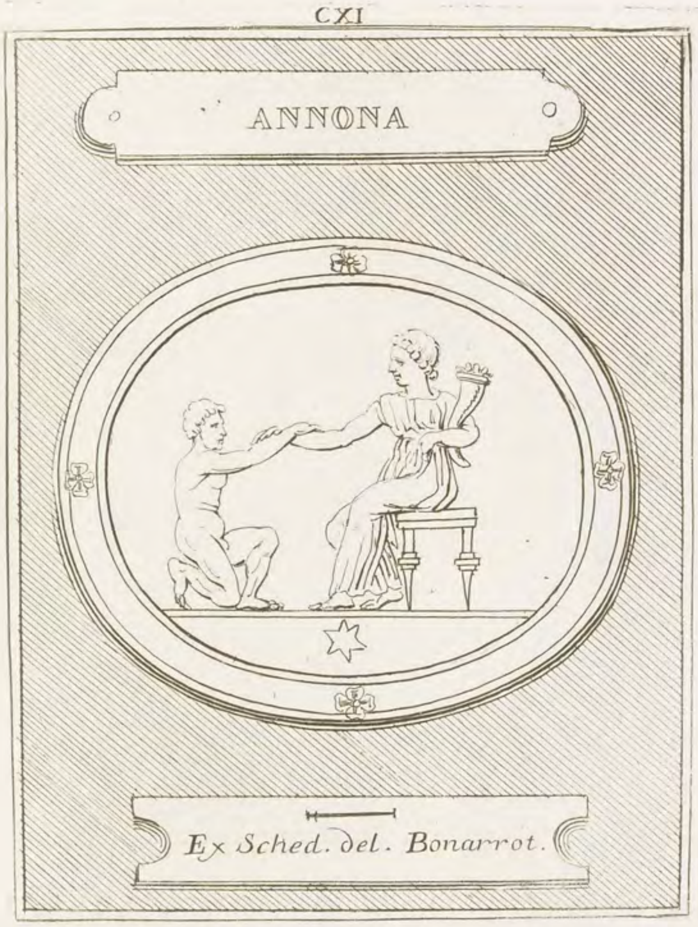

CIX

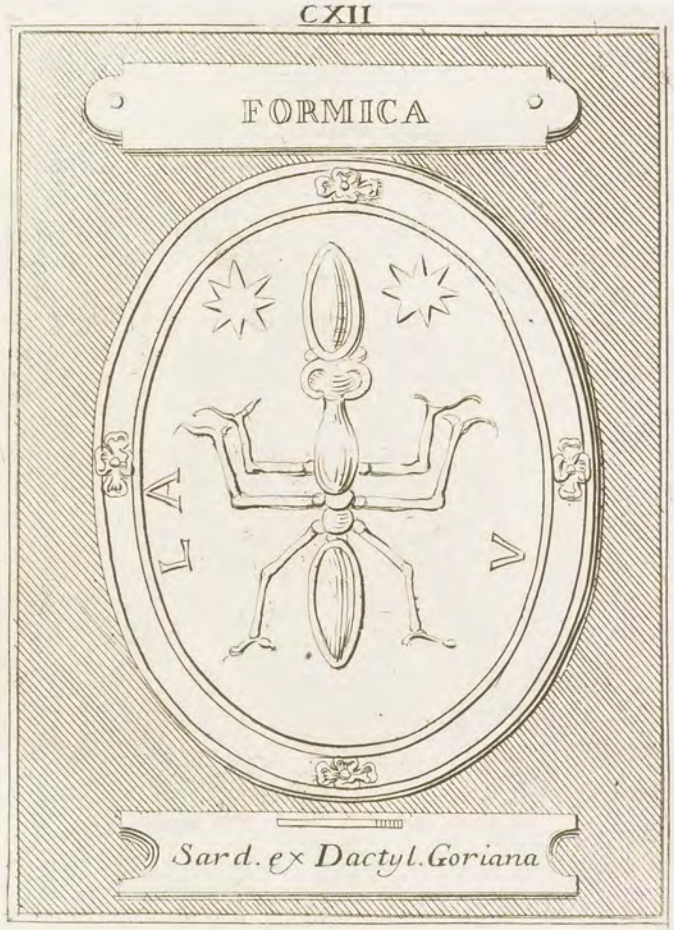

CX
CERES ET TRIPTOLEMVS
Ex Ectyp. Mus. Passer.

CXI

CXII

CXIII

CXIV
BACCHVS
Ex Sched. del. Bonarrot.

CXV

CXVI

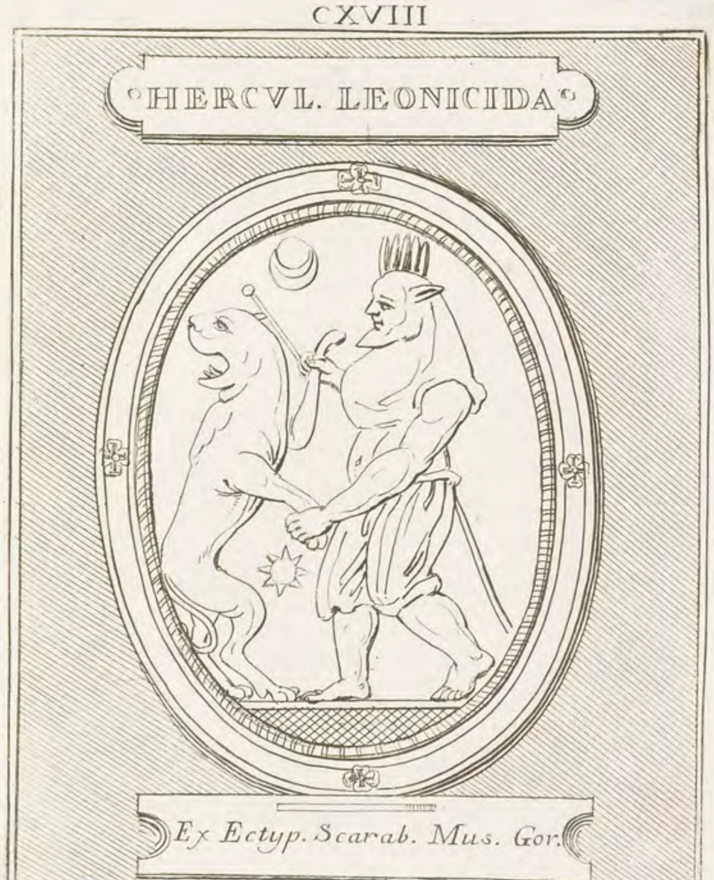

CXVII

Sardœ Scarab. in Museo Corazziano

CXVIII

CXIX

HERCVL. AMAZONVM
VICTOR
Sardæ ex Scarab. Mus. Andr.
Ex Sched. del. Bonarrot.

CXX

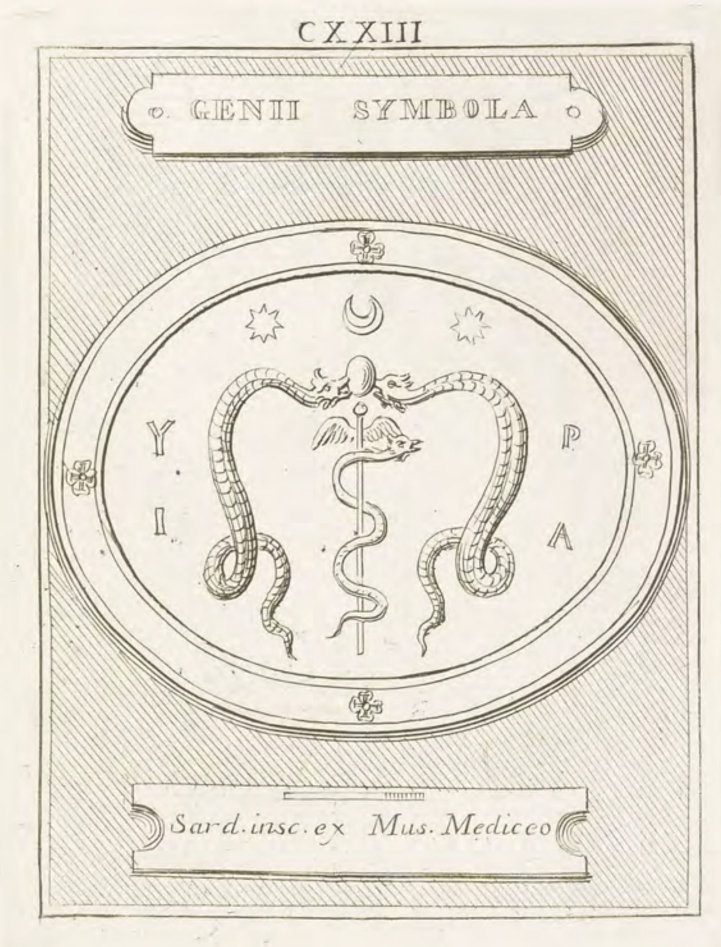

CXXI

CXXII

CXXIII
GENII SYMBOLA
Y
I
P
A
Sard. insc. ex Mus. Mediceo

CXXIV

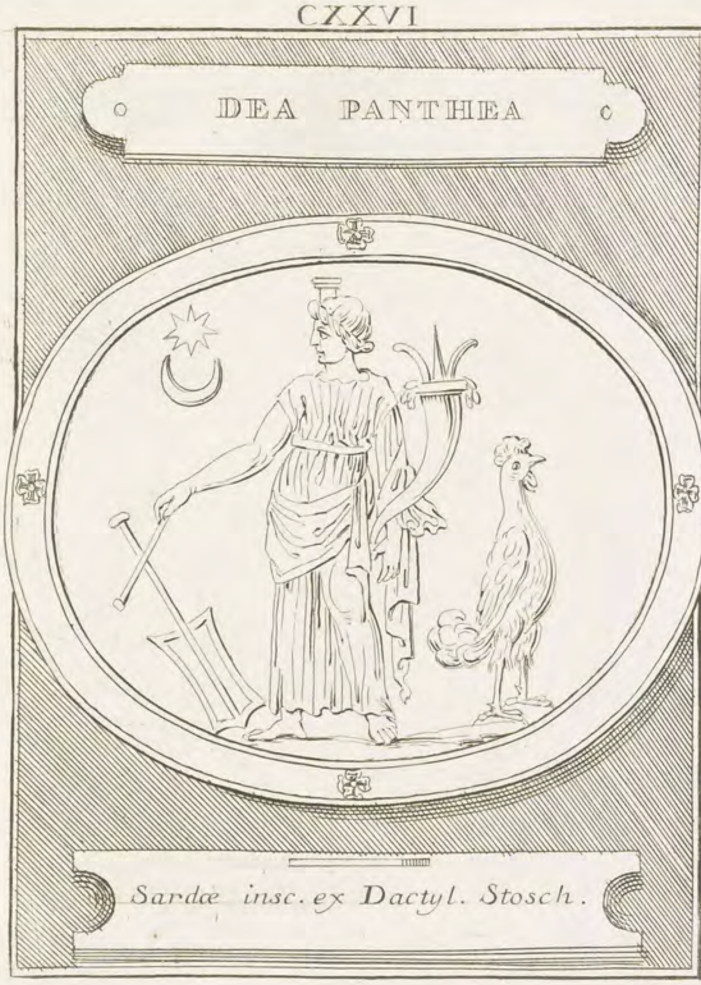
DEVS PANTHEVS

Sardæ ins. ex Dactyl. Gor.

CXXV

CXXVI

CXXVII
DEA PANTHEA
Ex Ectyp. Mus. Goriani

CXXVIII

CXXIX

CXXX

CXXXI

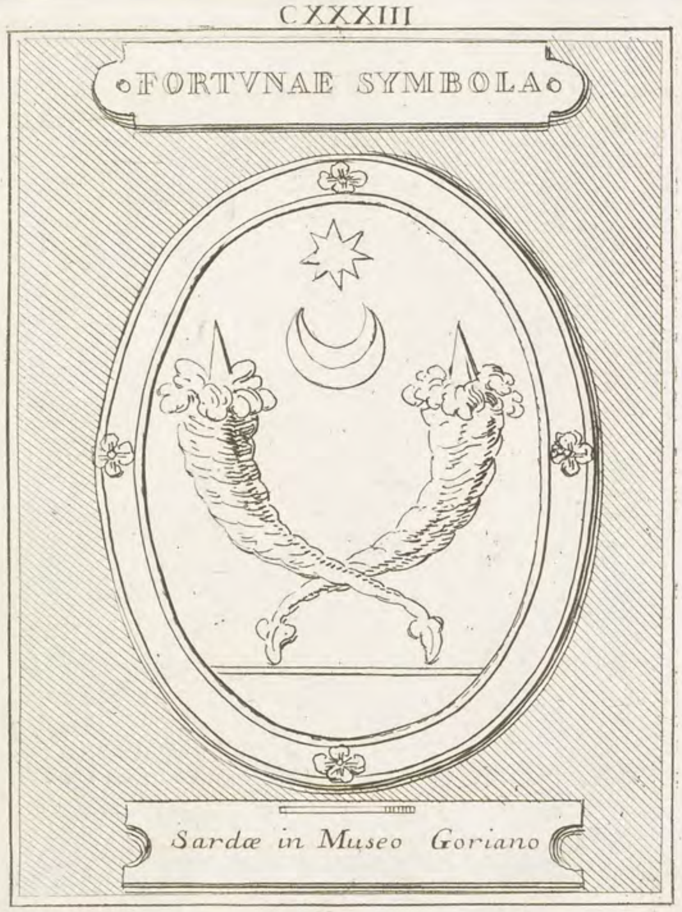
I·F·S·

CXXXII

Sardœ ex Mus. Caus. n. 106.

CXXXIII

CXXXIV

CXXXV

CXXXVI

CXXXVII

I.F.S.

CXXXVIII

SPHINX

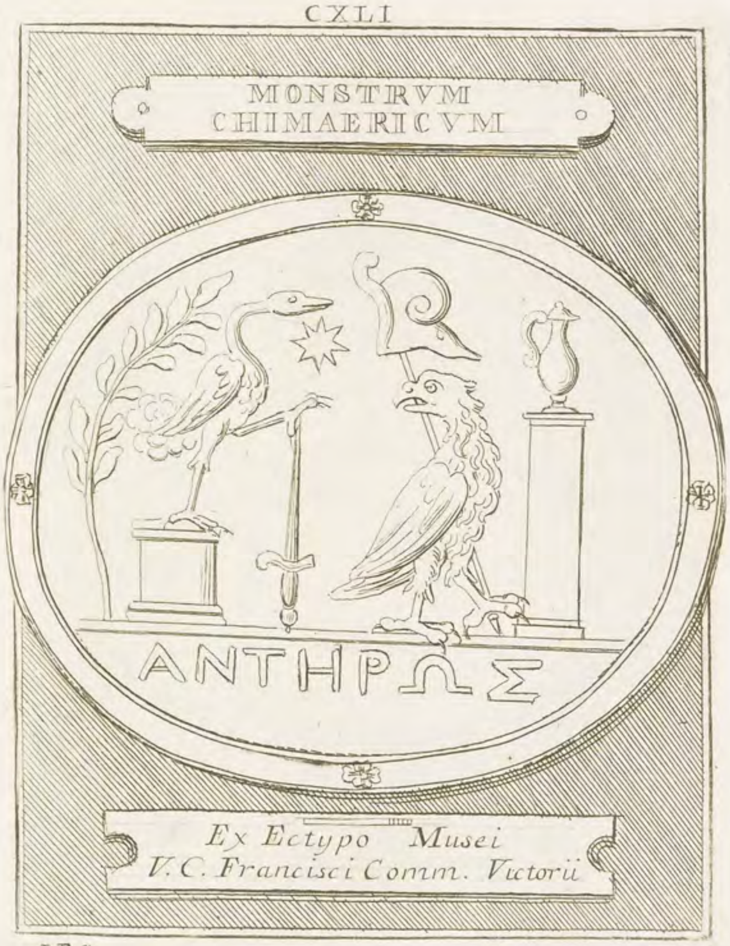
Ex Ectypis Bonarrotianis

I.F.S.

CXXXVIIII
MONSTRVM CHIMAERICVM
Ex Sched. del. Bonarrot.

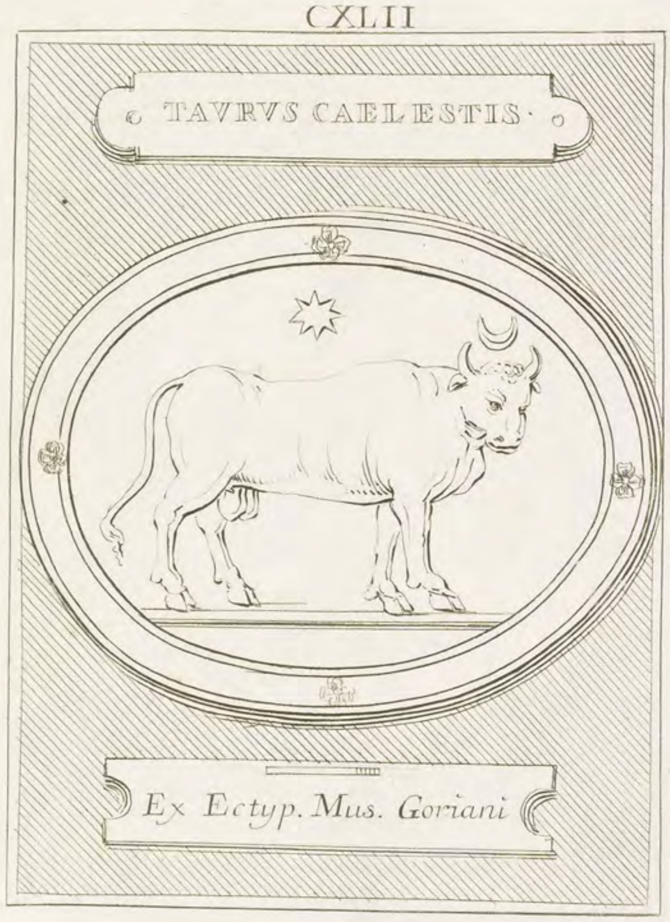

CXXXX
MONSTRVM CHIMAERICVM
Sard. insc. ex Dactyl. Goriana

CXLI

MONSTRVM
CHIMAERICVM
ANTHPΩΣ
Ex Ectypo Musei
V. C. Francisci Comm. Victorii

I·F·S·

CXLII

CXLIII

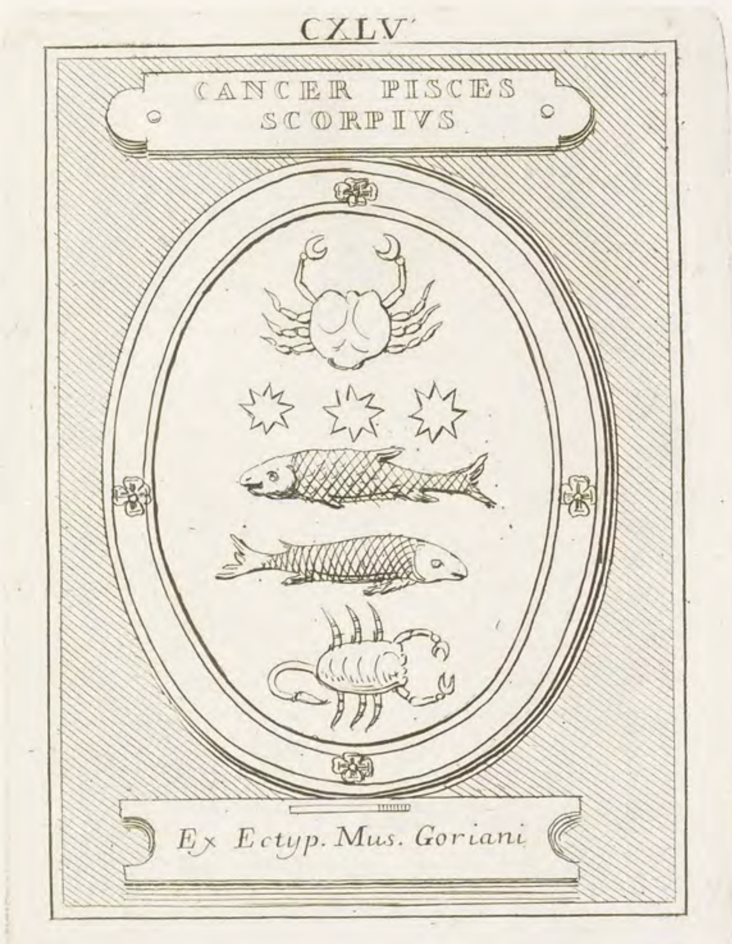

CXLIIII

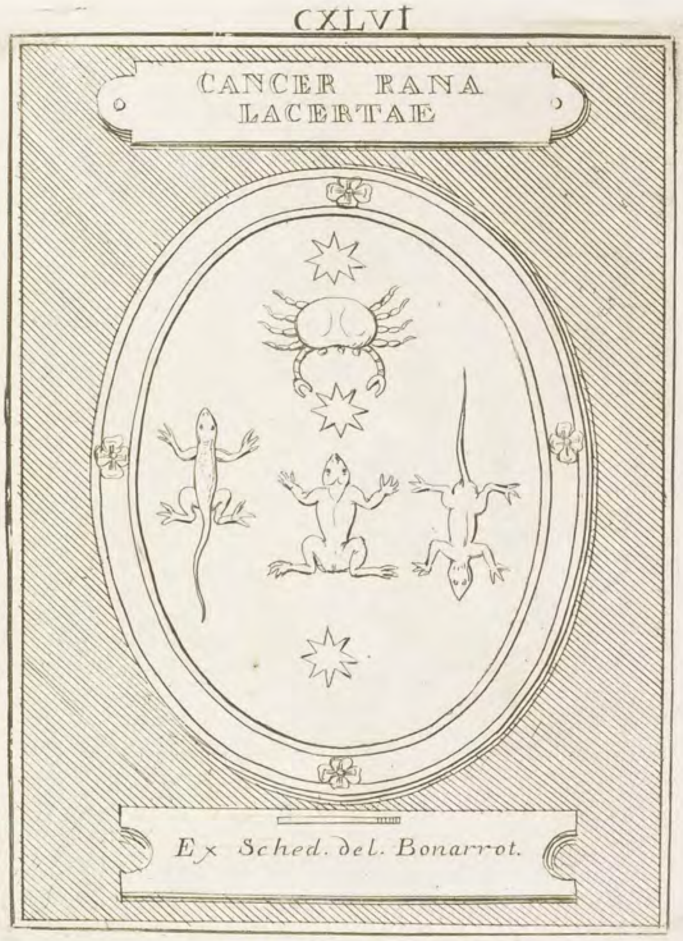
TAVRVS CVM SEPTEM PLANETIS

Onych. insc. apud Eg. Th. T. Wisden Anglum

CXLV
CANCER PISCES
SCORPIVS
Ex Ectyp. Mus. Goriani

CXLVI

CXLVII

CXLVIII

CXLVIIII

CL

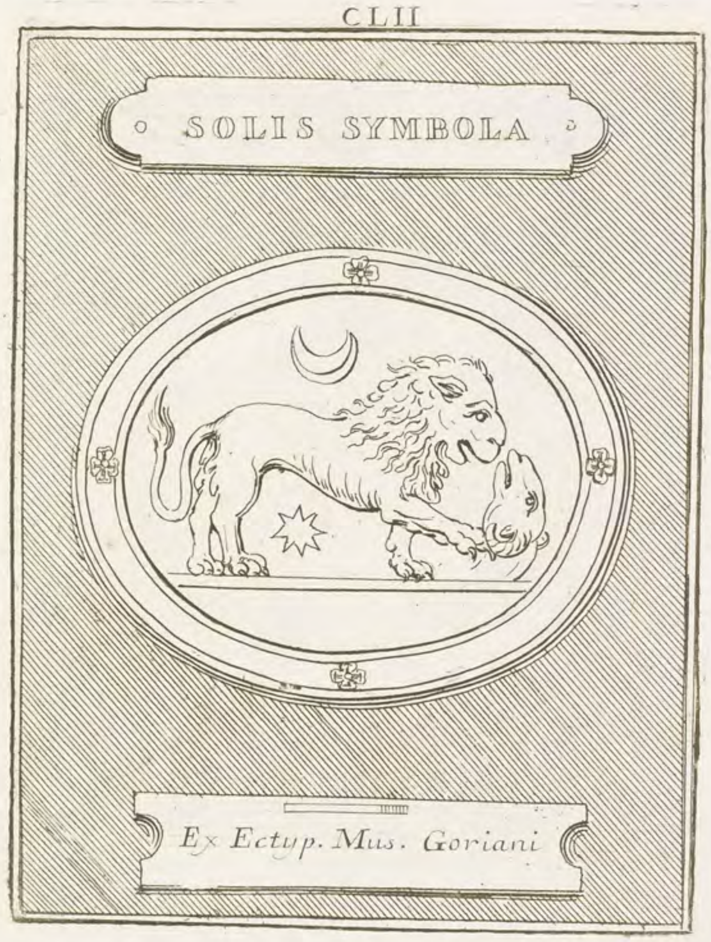

CLI

I·F·S·

CLII

CLIII

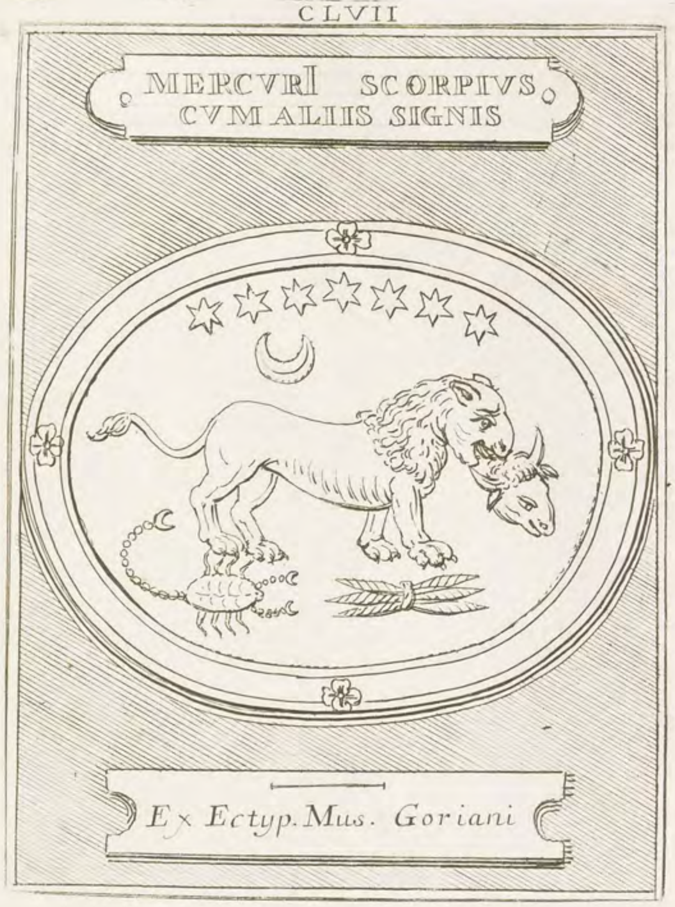
Lap. Cyan. in Museo Imper. Mediceo

CLIV
MERCVRII SYMBOLA
Ex Ectyp. Mus. Goriani

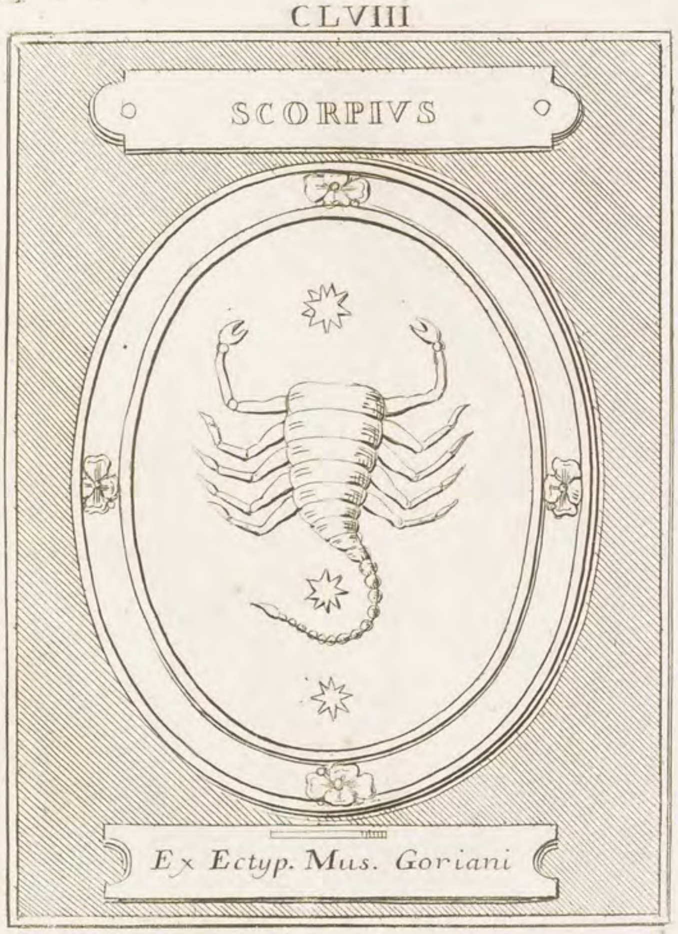

CLV
SOLIS SYMBOLA
Ex Ectypo Musei Goriani

CLVI
ZODIACI SIGNA
Ex Sched. del. Bonarrot.

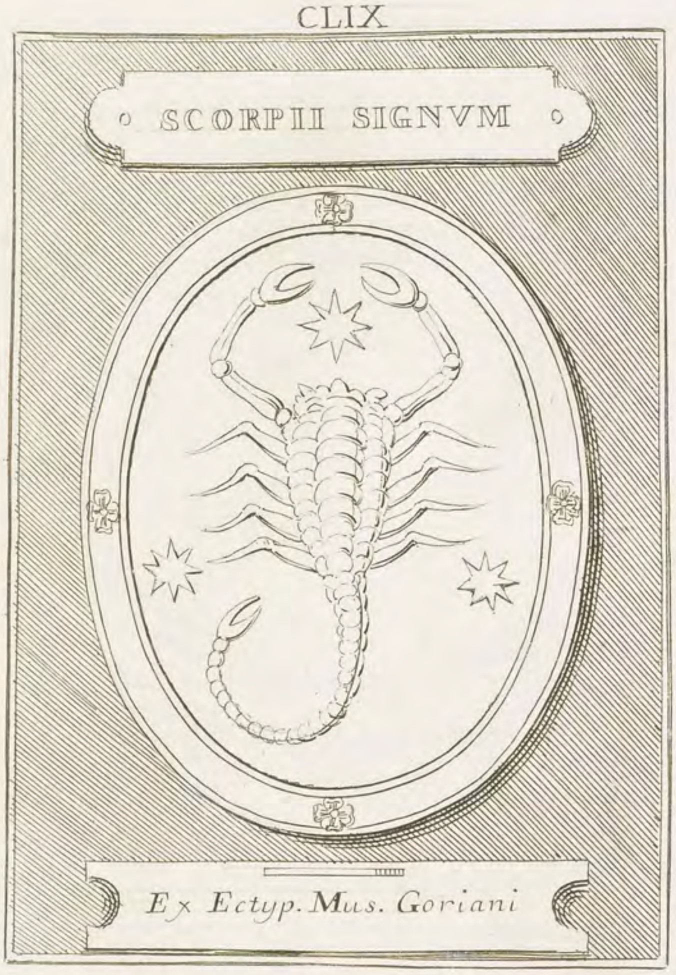
CLVII

CLVIII

CLIX

CLX

Ex Ectyp. Mus. Bonarrot

CLXI

CLXII

CLXIII

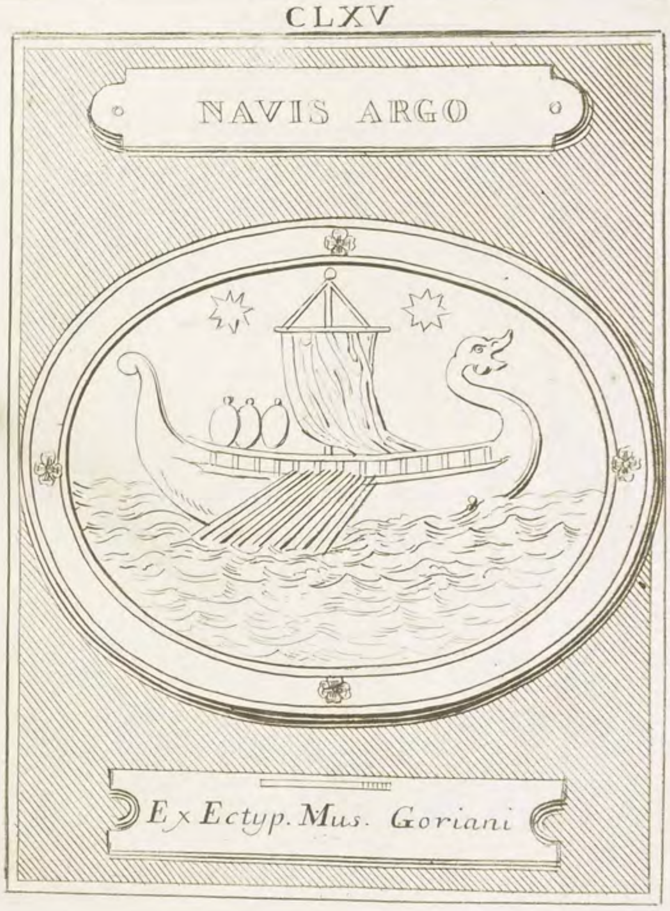

CLXIV

Onych. insc. in anulo aur.
ex Gorlaeo num. 115.

CLXV

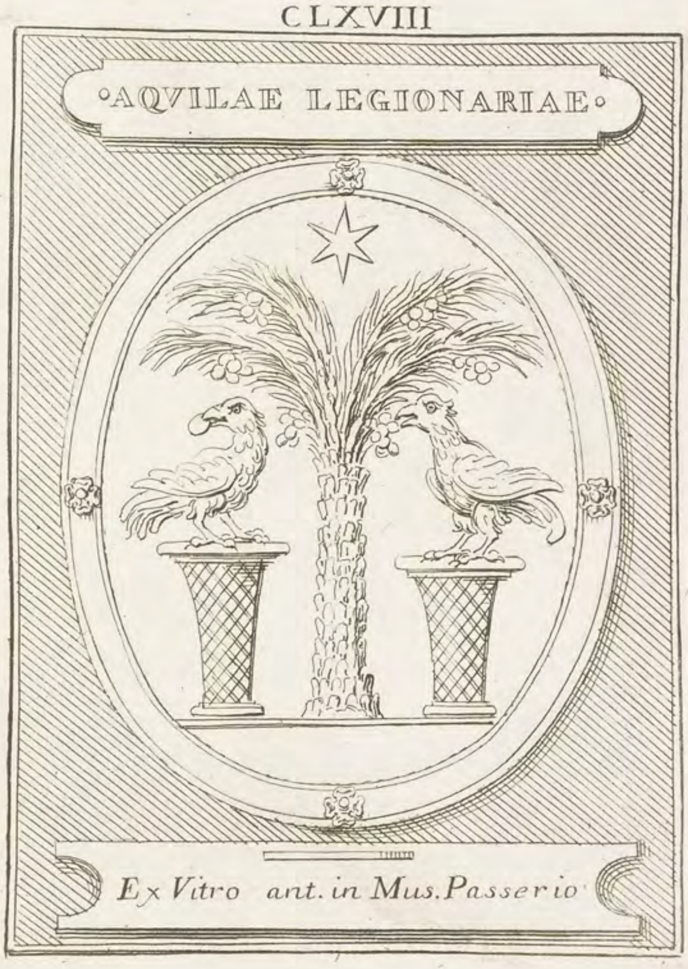
CLXVI

CLXVII

CLXVIII

CLXVIIII

I.F.S.

CLXX

IVLI CAES. SYMBOLA.
IVLIVS
Onych. insc. in anulo aur.
ex Gorlaeo n. 157.

CLXXI

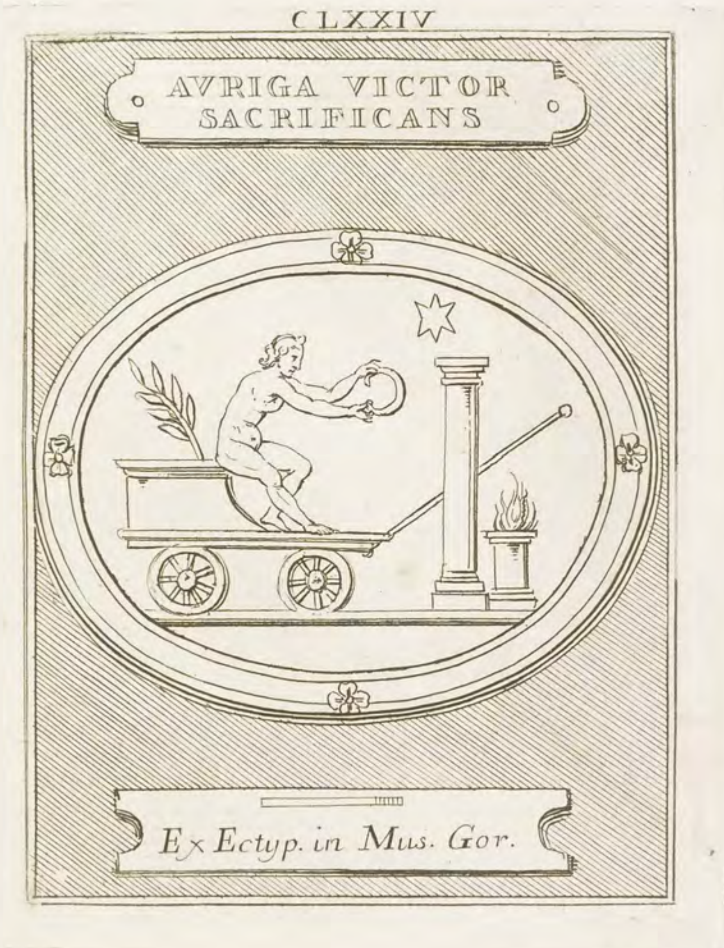
Gemmae cyan. col. incis.
ex Dactyl. Gorl. n. 135.

CLXXII

M. ANTONIVS ET
CLEOPATRA
Sardæ incis. in anulo aur.
ex Dactyl. Gorl. n. III.

CLXXIII

CLXXIV
AVRIGA VICTOR
SACRIFICANS
Ex Ectyp. in Mus. Gor.

CLXXV

CLXXVI

CLXXVII

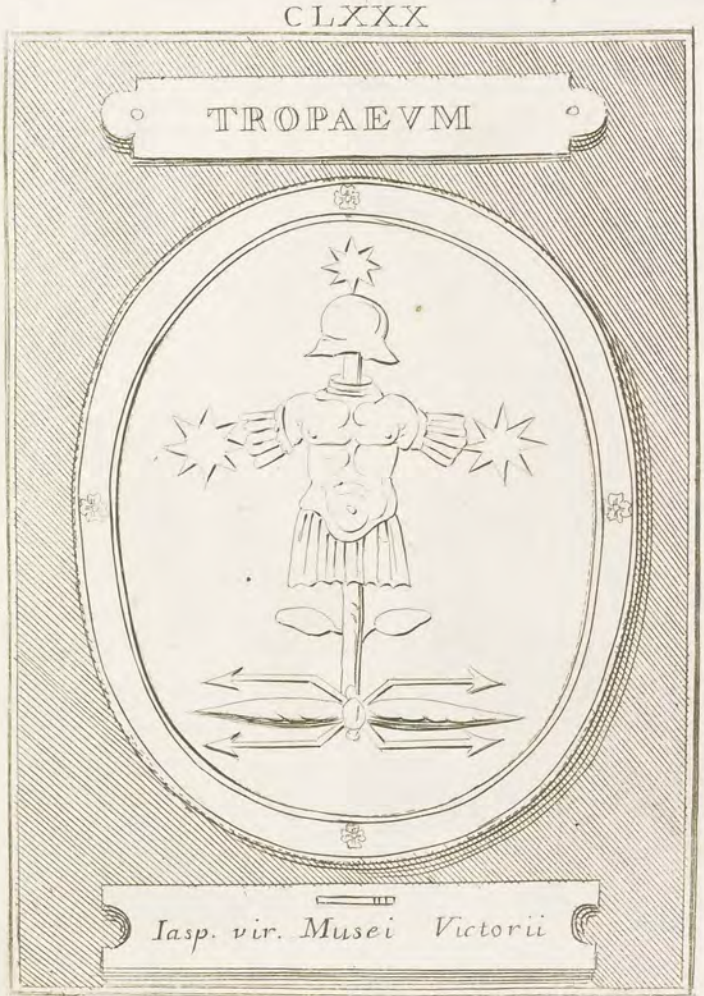

CLXXVIII

CLXXIX
VIGILANTIAE MILIT.
SYMBOLVM
Sardæ in Mus. Gorio

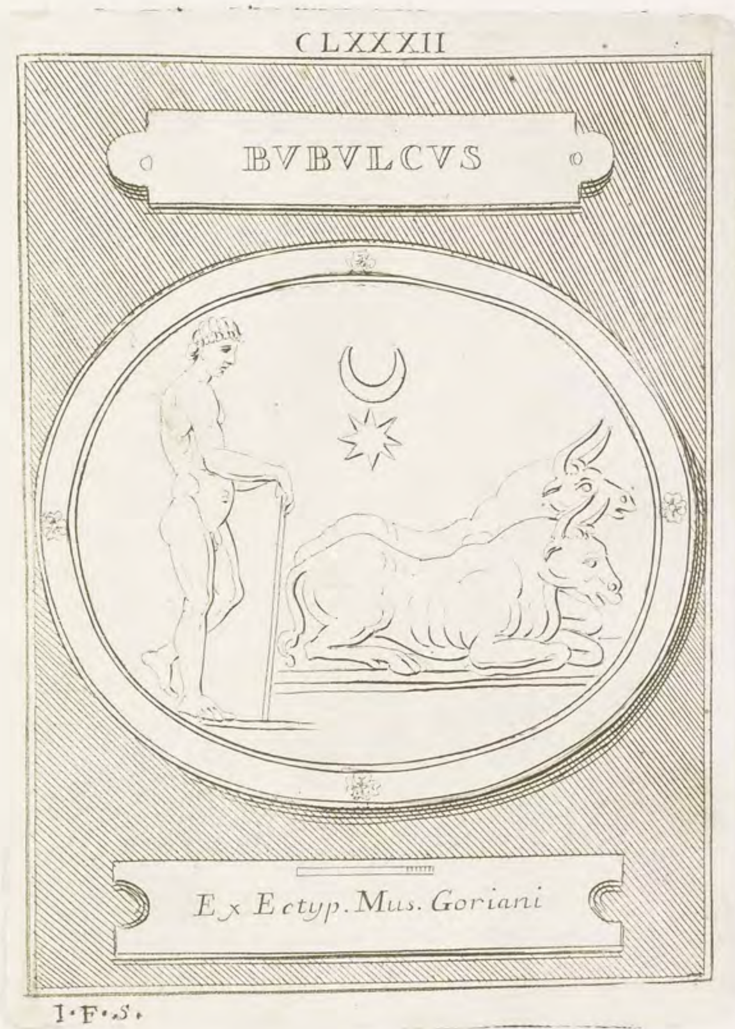
CLXXX

I·F·S·

CLXXXI

CLXXXII
BVBVLCVS
Ex Ectyp. Mus. Goriani
I·F·S.

CLXXXIII
VIRTVS
Ex Ectyp. Mus. Passerii

CLXXXIV CLXXXV

MITHRA
ANIMARUM TRANSUECTIO

Heliotrop Inscal. apud Nob. Comitem
Rodulphum Struglio Aquileiensem

CLXXXVI
GEMMA MAGICA
A W
IP VI
AI AIV
Ex Ectyp. Musei Passerii
IFS

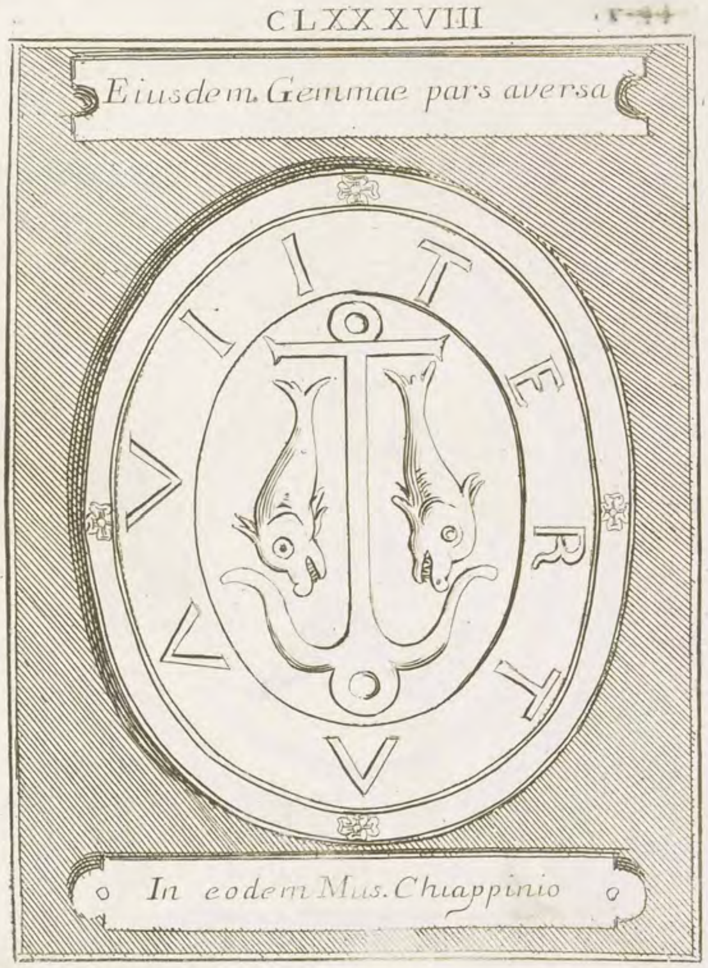
CLXXXVII

PASTOR OVIFER

Sardae inscal. in Museo d. Abb. Gen. Chiappinii

CLXXXVIII

Eiusdem Gemmae pars aversa

In eodem Mus. Chiappinio

CLXXXIX
GEMMA MAGICA
W A I
Ex Ectyp. Mus. Gorii

CXC
GEMMA MAGICA
MEC
XAN
Λ
IAO
ΛW
Ex Schedis Bonarrotianis
I.F.S.

CXCI

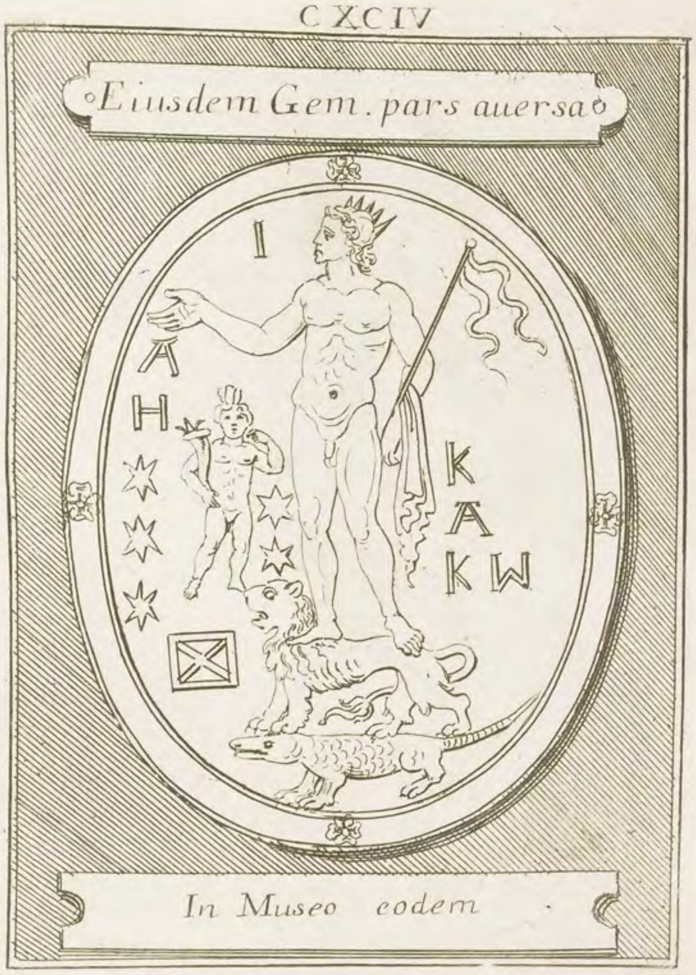
I·F·S·

CXCII

CXCIII
GEMMA MAGICA
Sard. insc. in Mus. Cl. Iani Planci
I:F:S

CXCIV

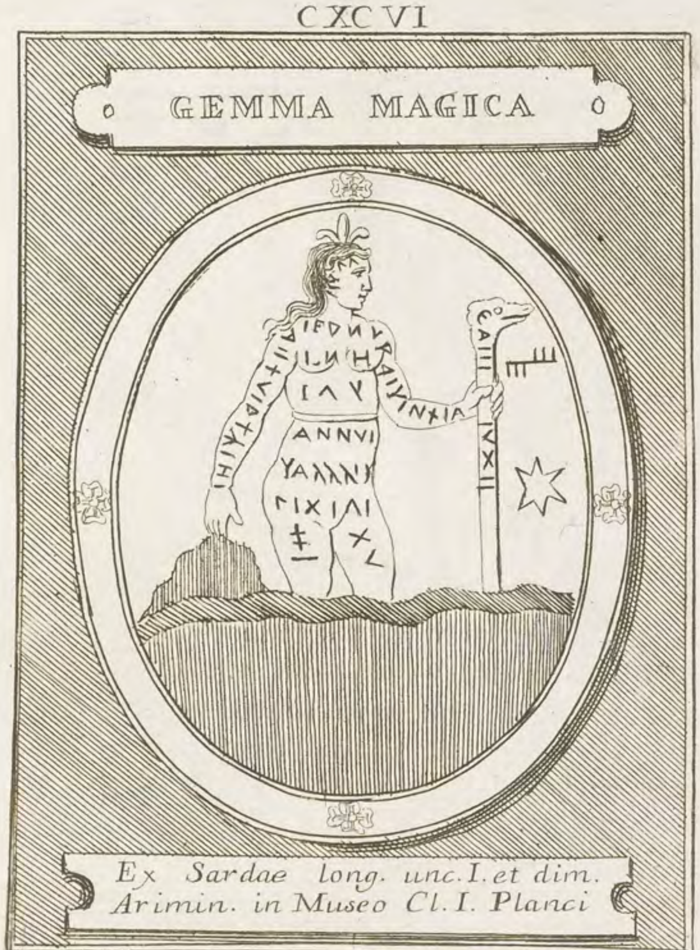
Eiusdem Gem. pars auersa

In Museo eodem

CXCV

CXCVI

GEMMA MAGICA

Ex Sardae long. unc. I. et dim. Arimin. in Museo Cl. I. Planci

I. F. S.

CXCVII

GEMMA MAGICA
Ameth. insc. in Mus. Passerio
AM
A·P
ωM
A
Eiusdem Gemmae
Postica pars

CXCVIII

I·F·S·

CIC

Eiusdem Gem pars aversa
ΓΟΡΓΩ
ΝΑΧΙΛΛ
ΕVCΟ ΛΛΙ
DI ΟVΤΛVΡ
ΟVΙΟVΛΙC
ΛΗ ΧΑΛΙΨΨ
CΙΝΑΛ ΤΙ Ψ
ΜΗΤΙCΤΕVΕ
CΗΨ CΑΝ
Χ ΝΟUΒΙ
In Museo Passer. Pisauri

CC

CHRISTI DOMINI
SACROSANCT. MONOGRAMA
Ex Ectyp. in Mus. Passer.